

Aan De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 1A
2513 AA 's-Gravenhage

Afschrift aan De Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 21
2513 AA 's-Gravenhage

Datum 22 oktober 2007

Ons kenmerk HDAB2007028648

Onderwerp Kamervragen en antwoorden begroting Defensie 2008

Gevoegd de antwoorden op de Kamervragen over de begroting van Defensie 2008 (31200 X, nr. 2). Een aantal vragen is gegroepeerd. Korteidshalve verwijzen wij naar de bijlage.

DE MINISTER VAN DEFENSIE

DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

E. van Middelkoop


Defensie**Nr Vraag**

- 1 Is het waar dat de toegekende prijsbijstelling van €28 miljoen onvoldoende is om het ministerie van Defensie volledig te compenseren voor de prijsontwikkeling? Hoe verhoudt zich dit tot de druk op de prijsontwikkeling in bepaalde segmenten van de markt, zoals de bouw, scheepvaart en luchtvaart? Aan hoeveel extra geld zou het ministerie van Defensie behoefte hebben bij een geldontwaarding van jaarlijks 2%, om de budgetten voor investeringen en materiële exploitatie te compenseren?**

Jaarlijks stelt het ministerie van Financiën de prijsbijstelling vast op basis van de prijsindexcijfers van het CPB. Voor het jaar 2008 is ruim €28 miljoen prijsbijstelling toegekend voor de materiële exploitatie en investeringen. Defensie is in tegenstelling tot andere departementen niet gekort op de prijsbijstelling voor 2008. De toekenning berust op een combinatie van prijsindexcijfers voor de materiële overheidsconsumptie, investeringen en de bouw. Deze gemiddelde prijsindices kunnen, zowel opwaarts als neerwaarts, in enig jaar afwijken van de prijsstijging in afzonderlijke materieelprojecten, zeker als het een internationaal project betreft. Ook worden in voorkomende gevallen met leveranciers afspraken gemaakt over de indexering van prijzen. Voor Defensie geldt dat de prijsbijstelling voor 2008 niet volledig de prijsstijgingen van militair materieel compenseert. In theorie zou bij een indexcijfer van 2 procent de toekenning ongeveer €70 miljoen zijn.

- 2 Hoe wordt concreet invulling gegeven aan de taakstelling in het kader van de Operatie Vernieuwing Rijksdienst? Klopt het dat het ministerie van Defensie daardoor vanaf 2011 per saldo structureel moet inleveren, aangezien de extra gelden in deze kabinetsperiode slechts incidenteel zijn?**
- 120 Waarom is bij de bezuinigingen in het kader van de ‘operatie vernieuwing rijksdienst’, die deels ten koste van operaties zijn gegaan, niet de voortdurende ‘bestuurlijke drukte’ binnen de bestuursstaf harder aangepakt?**

Defensie heeft structureel voor €27 miljoen aan efficiencymaatregelen in het ambtelijke apparaat en €9,6 miljoen in het operationele domein genomen. De maatregelen betreffen de


Defensie

staven, de controletoeren, twee agentschappen en, in het operationele domein, de tank- en vuursteuncapaciteit. De opgelegde taakstelling bedraagt 684 vte. Na een onderzoek naar de werking van het besturingsmodel zijn al eerder maatregelen genomen om de bestuurlijke drukte te verminderen. Ook zijn al eerder maatregelen genomen met als doel ontbureaucratisering. Deze maatregelen zijn gericht op de besturing ('het goede goed doen') en niet primair op verkleining van de organisatie. De efficiencymaatregelen die betrekking hebben op de staven en de controletoeren zullen ook leiden tot vermindering van de bestuurlijke drukte.

- 3 Hoe groot is het beslag dat de verhoging van het Btw-tarief op de defensiebegroting legt per jaar, en bezien over de gehele kabinetsperiode? Is het ministerie van Financiën bereid het ministerie van Defensie hiervoor te compenseren?**

Voorlopige schattingen van het effect van de verhoging van de BTW liggen tussen € 30 en € 40 miljoen. De BTW-verhoging zal effect hebben op de prijsontwikkeling voor 2009 en verder en daarmee de grondslag leggen voor de prijsbijstelling die in de meerjarige kaders van de Voorjaarsnota worden vastgesteld.

- 4 Waarom wordt het ministerie van Defensie gekort in het kader van de generieke 8% korting op budgetten voor materieel bij de Rijksdienst? Hoeveel gaat dit het ministerie van Defensie kosten? Betreft het hier een structurele korting?**

De generieke korting van 8 procent op materieel bij de Rijksdienst betreft een structurele korting oplopend tot € 2,94 miljoen. Voor Defensie heeft deze korting betrekking op de invoering van een soberder voorlichtings- en communicatiebeleid, de beperking van externe inhuur op dit terrein en verlaging van prijzen en beter gebruik maken van raamcontracten en gezamenlijke aanbestedingen met andere departementen.

- 5 Gaat u de cumulatie van structurele kortingen op het defensiebudget betrekken bij de verkenning naar de toekomst van het ministerie van Defensie, en bent u bereid hiervan een overzicht te maken? Hoe verhouden zich deze structurele kortingen tot de incidentele extra gelden in deze kabinetperiode? Is het waar dat het ministerie van Defensie na 2011 in een diep gat valt?**


Defensie

Over de manier waarop het kabinet de komende tijd verkenningen zal uitvoeren naar het niveau van de defensiebestedingen op langere termijn, mede in relatie tot het huidige ambitieniveau en in bondgenootschappelijk perspectief, zult u vóór de behandeling van de defensiebegroting per brief nader worden ingelicht.

6 Hoe geeft u invulling aan de motie Van Geel die is aangenomen bij de Algemene Politieke Beschouwingen? Kunt u de Kamer hierover een nota van wijziging toesturen voor het plenaire begrotingsdebat?

De verhoging wordt gebruikt voor de vervanging van vooral grondgebonden materieel, zoals wapens, voertuigen, geniemateriaal, generatoren, communicatieapparatuur en waarnemingsapparatuur, dat door slijtage niet meer hersteld kan worden of waarvan herstel bedrijfseconomisch niet meer verantwoord is. In deze vervanging is niet voorzien binnen de HGIS-voorziening. Het bedrag zal worden toegevoegd aan de investeringsbudgetten voor 2008 en 2009. De invulling van de motie staat geheel los van een eventuele verlenging van de ISAF-missie in Afghanistan. De nota van wijziging zal voor de behandeling van de defensiebegroting worden aangeboden.

7 Betekent een sluitende begroting in de huidige kabinetsperiode dat tekorten worden doorgeschoven naar latere jaren? Kunt u een geactualiseerde tienjarenraming geven, of is dit onderwerp van de aangekondigde 'toekomstverkenningen'?

Er worden geen tekorten doorgeschoven naar latere jaren. Een begroting dient immers altijd sluitend te zijn. Defensie beschikt niet over een tienjarenraming en deze kan dus niet worden geactualiseerd.

8 Houdt het op te richten permanente gezamenlijk hoofdkwartier een Haagse staffunctie of vervangt het ook de operationele hoofdkwartieren? Waar wordt het gevestigd? Denkt u ook aan terreinen die thans nog in het bezit zijn van Defensie, zoals Soesterberg en Valkenburg?

Voor de aansturing van de operaties beschikt de Commandant der Strijdkrachten over het


Defensie

defensieoperatiecentrum. Daarnaast beschikken de operationele commando's over centra die onder andere ondersteunende taken uitvoeren. Delen van die taken en van de centra zullen worden overgeheveld naar het defensieoperatiecentrum dat daarvoor in de periode tot 2010 wordt omgevormd tot een permanent gezamenlijk hoofdkwartier. Het permanente gezamenlijke hoofdkwartier zal in Den Haag worden gehuisvest.

9 Waarom is wel mogelijk in NAVO-verband een rotatieschema voor meerdere jaren op te stellen voor de NATO Response Force (NRF) en de EU Battle Groups en niet voor ISAF?

Bij de aanbidding van eenheden voor de NRF of operaties zoals ISAF maken landen uiteenlopende afwegingen, die bijvoorbeeld betrekking hebben op de beschikbare capaciteit, een risicoanalyse en de politieke bereidheid. Eenheden in een rotatie van NRF worden opgenomen in de planning zonder een directe verplichting tot inzet. De werkelijke inzet van de NRF vergt vervolgens een unaniem Navo-besluit. Ook eenheden die meedoen aan ISAF roteren; zij worden echter in de planning opgenomen mét een verplichting tot inzet. De vulling van rotatieschema's over meer jaren voor de NRF blijft overigens ver achter bij de behoefte. Om die reden wordt overwogen tijdelijk tot een andere manier van vulling over te gaan.

10 Wordt de generieke taakstelling (in het kader van de Vernieuwing Rijksdienst aan het ministerie van Defensie opgelegde reductie van €37 miljoen) naar letter en geest ten onrechte aan het ministerie van Defensie opgelegd, aangezien al 11.000 functies zijn geschrapt?

Oorspronkelijk werd Defensie aangeslagen voor €45 miljoen en heeft zij een beroep op de knelpuntenreserve gedaan om (verdere) ingrepen in het operationele domein te voorkomen. Dit beroep is gedeeltelijk gehonoreerd, waardoor een taakstelling van €36,6 miljoen overblijft. In het antwoord op vraag 2 is vermeld hoe de taakstelling wordt uitgevoerd.

11 Indien de capaciteit van defensie op 100% wordt gezet, hoeveel capaciteit wordt dan globaal gebruikt voor "een actieve bijdrage aan het geïntegreerde buitenlandbeleid van ons land" en hoeveel aan de "bijdragen binnen de grenzen van het Koninkrijk"?


Defensie

Hierover is een algemene uitspraak niet mogelijk. In beginsel zijn alle militairen in nationaal en internationaal verband inzetbaar. Evenmin wordt onderscheid gemaakt tussen nationaal en internationaal inzetbare middelen. Het gaat om één pool van eenheden en middelen waaruit kan worden geput voor alle doeleinden. Dit is ook om doelmatigheidsredenen wenselijk. De inzet in nationaal kader is zo georganiseerd dat de deelneming aan internationale operaties niet wordt belemmerd. Het ambitieniveau is nadrukkelijk geen optelsom of keurslijf. Evenmin schrijft het ambitieniveau voor hoeveel militairen gemiddeld op uitzending zijn. Besluiten over de uitzending van militairen ter bevordering van de internationale rechtsorde worden van geval tot geval genomen, aan de hand van het Toetsingskader.

12 Wat is de reden van verkleining van het formatiebestand van de Koninklijke Marechaussee (KMar) met 70 Voltijds equivalenten (VTE) en hoe verhoudt deze verkleining zich tot het amendement Herben?

De Koninklijke marechaussee levert met de verkleining van het formatiebestand met 70 functies haar bijdrage aan de taakstelling van Defensie. Deze verkleining staat los van het amendement-Herben, waarvan de verdeling is opgenomen in de begroting.

13 Hoeveel geld wordt bespaard door de verkleining van het formatiebestand van de KMar?

Vanaf 2008 wordt door de verkleining van het formatiebestand van de Koninklijke marechaussee jaarlijks €2,8 miljoen bespaard.

14 Welke projecten zullen naar aanleiding van de herschikking van de investeringen worden vertraagd en hoe ziet de planning er dan uit?

In de beleidsbrief 'Wereldwijd dienstbaar' (Kamerstuk 31243, nr. 1H) zijn wij nader ingegaan op de herschikking van de investeringen. Naast de investeringsprojecten die komen te vervallen, worden projecten vertraagd. Het gaat om veel kleine projecten, maar ook om enige grote projecten zoals de instandhouding van de M-fregatten, het *joint* logistiek


Defensie

ondersteuningsschip, de patrouillevaartuigen, de verwerving van zicht, richt- en waarnemingkijkers (project Verbeterd zicht), de vervanging van de brugleggende tank, de vervanging van de 120mm mortier (project Licht indirect vurend wapensysteem), de *midlife update* van de Cougar en de F-16 zelfbescherming. De aangepaste planning is opgenomen in het materieelprojectenoverzicht dat u eveneens op Prinsjesdag is aangeboden.

- 15 Blijft er na reductie van de achttien F16's en aanwending van de opbrengst voor verhoging van de inzetbaarheid van de resterende jachtvliegtuigen, nog geld over? Zo ja, hoeveel?**

Een deel van het geld dat vrijkomt door het aantal F-16's met achttien te verminderen wordt benut om de inzetbaarheid van de resterende jachtvliegtuigen te verhogen. Het grootste deel wordt gebruikt om de intensiveringen te bekostigen. Per saldo blijft er geen geld over waarvoor geen bestemming is.

- 16 Is, uitgaande van de organisatorische indeling, toch zoveel mogelijk aangesloten bij het in Nederland algemeen gebruikelijke systeem daar waar (semi) publieke middelen in het geding zijn, dat verantwoording wordt afgelegd over de verbanden tussen doelstellingen, resultaten, activiteiten en middelen? Zo ja, kunt u ingaan op de werkwijze hieromtrent? Zo neen, waarom niet? Wordt dit in de toekomst verbeterd?**

Ja, er wordt zo veel mogelijk aangesloten bij de voorgeschreven systematiek. Het generieke ambitieniveau van Defensie is leidend. Hiervan afgeleid worden in de begroting per operationeel commando doelstellingen geformuleerd.

- 17 In welk opzicht kan de TNO-systematiek verbetering aanbrengen in de bepaling van de outcome van de inzet van de Nederlandse krijgsmacht wanneer gesteld wordt dat dit lastig is?**

De TNO-systematiek voor het meten van de *outcome* wordt thans gebruikt in Uruzgan en draagt bij tot een verbeterd inzicht. De beoordeling van de *outcome* berust tevens op het oordeel van de commandant en de civiele adviseurs van Buitenlandse Zaken.



- 18** **Waarom wordt het voornemen uitgesproken om jaarlijkse een omvangrijkere bijdrage te leveren aan de NRF en de Battle Groups? Hoe verhoudt zich dit tot de forse inzet in Afghanistan? Zijn er in de eerste helft van 2008 nog wel reserves voor Uruzgan, gezien de grote bijdrage aan de NRF in die periode?**

De NRF kent halfjaarlijkse rotatieperiodes. Het voornemen van de regering doorlopend een kwalitatief hoogwaardige bijdrage te leveren aan de NRF behelst in beginsel een substantiële bijdrage in een van beide periodes en een kleinere bijdrage in de andere periode. In het NRF-concept behoudt de regering altijd het *Full Command* over de krijgsmacht. Dit houdt in dat de regering eerder toegezegde eenheden aan de NRF kan onttrekken als het nationale belang hiertoe noopt (zie antwoord op vraag 7 uit Kamerstuk 29 521, nr. 37 d.d.6 maart 2007).

In het algemeen overleg van 17 oktober jl. is gemeld dat de bijdragen aan de NRF 10 (eerste helft 2008) als gevolg van de huidige inzet in Afghanistan in beperkte mate onder druk staan. Indien reserves moeten worden ingezet in Uruzgan, zal de Navo altijd eerst een beroep doen op troepen in het inzetgebied en daarna op de Strategische Reserve van de Navo. In laatste instantie zal Nederland uit eigen reserves moeten putten. Deze zijn, uitgaande van een kortdurende inzet, in beginsel altijd beschikbaar.

- 19** **Waarom wordt nu gesproken van 1200 militairen in tegenstelling tot het aantal van 1000 militaire voor NRF-12 dat eerder gemeld is?**

Het gemelde aantal van 1.200 militairen berust op een misverstand. Zoals eerder gemeld op 19 januari 2006 (Kamerstuk 29 251, nr. 22) dient het aantal van 1.000 militairen te worden aangehouden.

- 20** **Behoort diplomatie tot de geïntegreerde aanpak? Zo neen, waarom niet?**

Ja, diplomatie maakt deel uit van de geïntegreerde aanpak.

- 21** **Betekent de vermindering van Amerikaanse kernwapens in Europa dat de kernwapens op Nederlands grondgebied worden weggehaald? Wordt het nucleaire beleid van de**

Defensie

NAVO voortgezet? Blijft de kernwapentaak van de Koninklijke Luchtmacht gehandhaafd?

In het Strategisch Concept is vastgelegd dat het bondgenootschap nucleaire strijdkrachten in Europa zal handhaven op het minimumniveau dat nodig is voor de handhaving van vrede en stabiliteit. Sinds het einde van de Koude Oorlog zijn de nucleaire eenheden van de Navo zowel in typen wapens als aantallen aanzienlijk verkleind. Over aantallen en locaties van in Europa aanwezige Amerikaanse kernwapens kunnen op grond van bondgenootschappelijke afspraken geen mededelingen worden gedaan. Het Concept onderstreept dat de aanwezigheid van Amerikaanse kernwapens in Europa en de kernwapentaken van Europese bondgenoten onmisbare politieke en militaire elementen blijven van de transatlantische verbondenheid. De *Nuclear Planning Group* van de Navo is op 15 juni jl. in ministeriële zitting bijeen geweest en bevestigde bij die gelegenheid de grondbeginselen van het kernwapenbeleid van het Strategisch Concept van de Navo. De taak van de luchtmacht blijft dus gehandhaafd.

22 Waarom wordt de capaciteit voor loopbaanbegeleiding met 150 VTE uitgebreid? Waarom komt er meer staf bij, terwijl bovendien het Sociaal Beleidskader (SBK) voor de uitstroombevordering gecontinueerd wordt? Hoe verhoudt zich een en ander tot de hoge uitstroomcijfers?

De introductie van het flexibele personeelssysteem (FPS) vergroot de loopbaan- en ontwikkelingsmogelijkheden van de militair. Daarom is uitbreiding van de loopbaanbegeleiding noodzakelijk. Met een professionele loopbaanorganisatie krijgen militairen overal in de defensieorganisatie gelijkwaardige kansen bij de persoonlijke ontwikkeling en de vormgeving van de eigen loopbaan. De huidige capaciteit (ongeveer 50 loopbaanbegeleiders) is niet voldoende om deze ambitie waar te maken. Daarom zullen er op termijn 150 loopbaanbegeleiders bijkomen. Juist in deze tijd waarin het moeite kost personeel voor Defensie te behouden, kan goede loopbaanbegeleiding een bindend effect hebben.

Het dienstencentrum Externe Bemiddeling Defensie (DC EBD) dat binnenkort operationeel is, zorgt voor de bemiddeling van voormalig defensiepersoneel naar de civiele arbeidsmarkt.


Defensie

Het SBK is niet van toepassing op deze categorie personeel, maar is bedoeld voor personeel dat overtollig raakt als gevolg van reorganisaties en reducties.

23 Kan Defensie loopbaanopleidingen, al dan niet ‘militair gecertificeerd’, niet op de civiele markt inkopen in plaats van deze zelf te ontwikkelen?

Delen van loopbaanopleidingen die beter civiel kunnen worden verzorgd, worden thans al uitbesteed. Ook worden voor een aantal vakken externe docenten ingezet. Daarnaast hebben militaire opleidingen veelal ook een maatschappelijke relevantie. In dat kader wordt gestreefd naar certificering van deze opleidingen, zodat deze ook voor voortzetting van de loopbaan buiten Defensie van waarde zijn.

24 Kunt u uiteenzetten wat u bedoelt met ‘civiele toepasbaarheid van militaire commandovoeringconcepten’? Gaat de krijgsmacht management trainingen verzorgen?

Mede door de inzet in het buitenland beschikt Defensie over capaciteiten en ervaringen die ook voor nationale inzet relevant zijn. Het betreft onder meer het optreden in netwerken. Dit commandovoeringconcept, waarin sensoren en commandosystemen met elkaar in verbinding staan waardoor snel, doeltreffend en flexibel kan worden opgetreden, is bij uitstek toepasbaar om de civiele autoriteiten bij rampen en crisisbeheersing te ondersteunen. Met het oog op de multidisciplinaire inzet bij rampenbestrijding en crisisbeheersing zullen de betrokken diensten waar nodig gezamenlijk opleiden en oefenen. De ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Defensie brengen de komende tijd de opleidingsbehoefte in kaart. De opleidingen worden gegeven onder toezicht van de Politieacademie, het Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid (NIFV) en de Nederlandse Defensie Academie (NLDA). Deze samenwerking is op 1 februari 2007 met een convenant bekrachtigd. Een deel van de multidisciplinaire opleidingen wordt ontwikkeld voor het managementniveau. In deze opleidingen worden de verschillende managementcompetenties van de betrokken diensten, waaronder militaire commandovoeringconcepten, in onderlinge samenhang beschouwd. De NLDA is een van de aanbieders van deze managementopleidingen.


Defensie

- 25 Is het waar dat ‘vergelijking met mogelijk andere toestellen’ betekent dat u het ook mogelijk acht dat er geen vergelijkbare of gelijkwaardige alternatieve toestellen zouden kunnen zijn? Zo ja, hoe bepaalt u dat?**

Zoals uit de jaarrapportage over 2006 van het project Vervanging F-16 (Kamerstuk 26488, nr. 58 van 11 april 2007) blijkt, zijn er drie alternatieve toestellen voor de JSF overgebleven, namelijk de *Rafale-F4*, de *Eurofighter Tranche 3* en de *Advanced F-16*. In overeenstemming met het coalitieakkoord is het kabinet voornemens in 2010 het vervangingsbesluit F-16 voor te leggen aan de Kamer. Hieraan gaat een hernieuwde vergelijking van de JSF met de alternatieven vooraf ten aanzien van prijs, kwaliteit en levertijd. Nederland heeft geen alternatieven geschrapt.

- 26 Kunt u, zowel defensiebreed als per defensieonderdeel voor het jaar 2008 het aantal (interne) civiele én militaire functies, verwachte vullinggraad en de daaraan gekoppelde begrote personeellasten evenals het aantal door externe krachten (al dan niet via uitbesteding) te vervullen functies en de daaraan gekoppelde begrote personeellasten aangeven? Bent u bereid deze informatie voortaan standaard in de Begroting en de Verantwoording en Realisaties op te nemen?**
- 46 Hoeveel minder personeel zal in 2008 minder bij het ministerie van Defensie in dienst zijn dan de bedoeling is? Welke onderdelen zullen daarvan in het bijzonder de nadelige gevolgen ondervinden? Welke eenheden zijn momenteel al verminderd inzetbaar door gebrek aan personeel?**

Het doel is een evenwicht tussen de organisatie, de personele vulling en de daarvoor benodigde financiële middelen. Deze doelstelling (“O=P=F”) zal gelet op de vertraagde reorganisaties en de huidige vullinggraad in 2008 nog niet zijn bereikt. Door moeilijk te werven specifieke deskundigheid in te huren en werkzaamheden uit te besteden worden personele tekorten zoveel mogelijk opgevangen. De kosten hiervoor vallen onder de personele exploitatie.

Het is niet te voorspellen waar tekorten zich zullen voordoen en waar inhuur of uitbesteding hiervoor een oplossing kan bieden. De vullinggraad laat zich dan ook niet voorspellen. Het is

niet zo dat door personeelstekorten eenheden op dit moment verminderd inzetbaar zijn. Door prioriteiten te stellen en de nauwgezette bewaking van een gespreide personele vulling wordt voldaan aan de operationele doelstellingen uit de begroting. Wel is het zo dat enige eenheden in hun organieke verband tijdelijk verminderd inzetbaar zijn als gevolg van de inzet van personeel bij andere eenheden. Dit is een bewuste keuze, omdat eenheden afhankelijk van de situatie in het inzetgebied worden samengesteld uit onderdelen van andere eenheden. Na de missie en een aansluitende recuperatieperiode keert dit personeel weer terug bij de organieke eenheid, waarna na een kort opwerktraject de eenheid weer inzetbaar is. Gezien het tijdelijke karakter van de verminderde inzetbaarheid en de gevoeligheid van de informatie, is het ongewenst een opsomming van deze status te geven. In het jaarverslag 2007 zal ik in algemene zin op de resultaten van de gereedstelling terugblikken.

De ontwerpbegroting 2008 berust op de volgende aantallen:

		2008
Commando Zeestrijdkrachten	BP	940
	MP	9.145
	<i>Subtotaal</i>	<i>10.085</i>
Commando Landstrijdkrachten	BP	3.320
	MP	21.729
	<i>Subtotaal</i>	<i>25.049</i>
Commando Luchstrijdkrachten	BP	510
	MP	9.011
	<i>Subtotaal</i>	<i>9.521</i>
Koninklijk Marechaussee	BP	544
	MP	6.157
	<i>Subtotaal</i>	<i>6.701</i>
Defensie Materieel Organisatie	BP	4.737
	MP	1.315
	<i>Subtotaal</i>	<i>6.052</i>
Commando Diensten Centra	BP	2.901
	MP	3.152
	<i>Subtotaal</i>	<i>6.053</i>
Bestuursstaf	BP	1.010
	MP	984
	<i>Subtotaal</i>	<i>1.994</i>
<i>Defensie</i>	<i>Totaal</i>	<i>65.455</i>

Het opnemen van dergelijke gegevens in de ontwerpbegroting en de verantwoording is niet in overeenstemming met de rijksbrede ontwikkeling om de begroting (en verantwoording)


Defensie

outputgericht te maken. Daarom is twee jaar geleden rijksbreed besloten deze gegevens niet meer in deze documenten op te nemen.

27 Welk type materieel behelst de deelname aan het driejarige gezamenlijke investeringsprogramma op het gebied van de bescherming van troepen en materieel (force protection)? Op welke veiligheidsscenario's is het onderzoek gericht? Hoe groot zijn de kosten van deelname?

Nederland neemt deel aan het gezamenlijke investeringsprogramma *Force Protection* van het Europese Defensie Agentschap (EDA). Het onderzoek betreft het militaire optreden in een verstedelijkte omgeving en de daarmee samenhangende veiligheidsrisico's, in het bijzonder de bescherming van troepen, materieel en infrastructuur. Een doelstelling is voorts het vergroten van de Europese capaciteiten en interoperabiliteit op dit gebied. Het onderzoek is niet gericht op specifiek materieel. Zoals op 19 juni jl. aan de Kamer is gemeld in het verslag van de RAZEB van 14 mei jl. (Kamerstuk 21501-02 nr. 758), neemt Nederland met € 4 miljoen aan dit programma deel. De totale omvang van het programma is € 54 miljoen.

28 Wat moet het resultaat zijn van de initiatieven op het gebied van onderzoek naar 'inlichtingen' op welke scenario's is dit gericht?

Nederland neemt binnen EDA-kader deel aan projectteam- en werkgroepbijeenkomsten die tot doel hebben de inlichtingencapaciteiten in Europees verband te verbeteren. Dit varieert van het opzetten van een speciale inlichtingenopleiding tot het definiëren en ontwikkelen van specifieke applicaties ter ondersteuning van het inlichtingenproces. Onderzoek in het kader van het Europese veiligheids- en defensiebeleid gebeurt binnen de kaders van de *Headlinegoal* 2010 en de daarbij behorende scenario's.

29 Welke typen onbemande vliegtuigen komen aan de orde binnen het onderzoeksproject luchtruimintegratie van onbemande vliegtuigen? Kunt een overzicht geven van typen en benamingen? Welke kosten zijn gemoeid met deelname?

Het EDA voert in samenwerking met de Europese Commissie een studie uit naar de


Defensie

technische standaarden en de regelgeving die nodig zijn om onbemande vliegtuigen in het civiele luchtruim te kunnen laten vliegen. De studie heeft geen betrekking op de ontwikkeling of de verwerving van bepaalde typen onbemande vliegtuigen. Aan deze studie zijn geen deelnamekosten verbonden. Van eventuele vervolgprojecten zijn nog geen details bekend.

- 30 Wat is de bijdrage van Nederland aan het onderzoeksproject maritime surveillance? Welke kosten zijn hier mee gemoeid? Welke kosten zijn gemoeid met de Nederlandse deelname aan het onderzoeksproject satellietcommunicatie? Is al bekend om welk satellietprogramma het gaat?**

Nederland neemt deel aan projectteam- en werkgroepbijeenkomsten van de onderzoeksprojecten *Maritime Surveillance* en satellietcommunicatie. Aan deze deelneming zijn geen kosten verbonden. Het project satellietcommunicatie onderzoekt de mogelijkheden van de gezamenlijke Europese inkoop van commerciële satellietcapaciteit ter ondersteuning van EU-operaties. Er is geen relatie met een specifiek satellietprogramma.

- 31 Hoeveel functies zijn als gevolg van organisatorische wijzigingen precies verdwenen sinds 2003? Hoeveel functies komen er bij op gebieden waar nu een zware werkdruk bestaat? Kunt u aangeven hoeveel per dienstgroep?**

De in 2003 aangekondigde reductie van 11.700 functies is grotendeels voltooid. De komende jaren moeten nog 1.900 functies verdwijnen, waarvan ruim 1.700 als opbrengst van de projecten SPEER en de tweede fase van de reorganisatie van het personele functiegebied. Deze nasleep is het gevolg van vertragingen in de desbetreffende projecten. Per 1 januari 2007 zijn er vanwege de hoge werklast 75 functies toegevoegd aan het Chinook-squadron en 39 functies aan de luchttransporteenheid. Daarnaast zijn ook bij andere defensieonderdelen maatregelen genomen die tot een vermindering van de werkdruk leiden. Ook een aantal van de intensiveringsmaatregelen is erop gericht de hoge werkdruk te verminderen door organisatorische wijzigingen. Het project 'Verbetering voortzettingsvermogen Apache-helikopters' is hiervan een voorbeeld.

- 32 Hoeveel extra personeel is nodig om de uitzenddruk te verkleinen en daardoor militairen te behouden voor het ministerie van Defensie? Betekent de rekensom, dat**


Defensie

voor het invoeren van “jonge vader uitzendverlof” evenveel nieuwe militairen nodig zijn als die van de regeling gebruik willen maken, dat wordt uitgegaan van het ieder jaar uitzenden van de militairen in de categorieën die gebruik willen maken van de regeling? Zo neen, kunt u uitleggen hoe de conclusie dat 4.300 nieuwe militairen nodig zijn anders tot stand is gekomen?

Zoals is vermeld in de brief van 20 september jl. (TK 31200 X, nr. 6) bestaat de doelgroep van potentiële gebruikers van een vrijstelling bij uitzending uit ongeveer 7.500 mannelijke militairen met kinderen tot en met vier jaar. Uit de telefonische enquête is gebleken dat ongeveer 58 procent van deze doelgroep zeker of misschien gebruik wil maken van een vrijstellingsregeling. Dit betekent dat ongeveer 4.300 militairen mogelijk aanspraak op de regeling zouden willen maken. Juist deze militairen behoren tot het middenkaderpersoneel en personeel in de leeftijd van 25 tot 45 jaar dat regelmatig wordt uitgezonden. Om zeker te stellen dat de militairen in de doelgroep over de gehele periode van vrijstelling gevrijwaard blijven van uitzending, zouden zij niet op operationele functies moeten worden geplaatst. Met het oog op het ambitieniveau van Defensie, de langdurige afwezigheid van de mogelijke gebruikers van een vrijstellingsregeling en onaanvaardbare verhoging van de uitzendbelasting- en frequentie van de militairen die géén gebruik maken van de vrijstellingsregeling, zou bij een ongewijzigd personeelsbestand de formatie met maximaal 4.300 militairen moeten worden uitgebreid. Deze uitbreiding past niet binnen de huidige formatie en zal bovendien vanwege de toenemende krapte op de arbeidsmarkt niet haalbaar zijn.

- 33 Wat betekent het in reserve houden van de vijf Apaches financieel en operationeel? Zou de inzetbaarheid van de Apaches verder verbeteren als de vijf toestellen op dezelfde standaard gebracht zouden worden als de rest?**
- 36 Is het logisch om bij het verbeteren van het voortzettingsvermogen van de Apachehelikopters vijf helikopters in reserve te houden? Zou het niet beter zijn ook deze Apachehelikopters mee te laten draaien in de cyclus van inzet en onderhoud? Zouden daar extra kosten mee zijn gemoeid? Zo ja, om welk bedrag gaat het dan?**


Defensie

Het in reserve houden van de vijf Apaches brengt kosten met zich. De wijze waarop deze toestellen worden aangehouden, de standaard waarop zij moeten worden gebracht en de kosten daarvan zijn onderwerp van studie. De Kamer zal over de besluiten terzake worden geïnformeerd.

34 Levert de oprichting van een permanent gezamenlijk operationeel hoofdkwartier, naast de benodigde investeringen, ook besparingen op?

De oprichting van het permanente gezamenlijke hoofdkwartier vergt een investering en levert geen besparing op. Het gaat vooral om het overhevelen van (delen van) taken en het bijbehorende personeel van de centra van de operationele commando's naar het permanente gezamenlijke hoofdkwartier. Op de nieuwe locatie worden de werkwijze en de organisatie daarop aangepast.

35 Is er naast de beschikking over financiële middelen ook zicht op personeel dat zich laat werven voor het opvullen van vacatures om de uitzenddruk op vooral vliegend personeel te verkleinen? Wat is de concurrentie positie ten opzichte van het bedrijfsleven op de banenmarkt? Kunt u ons daarvan een overzicht verstrekken? In hoeverre is het verstrekken van bindingspremies hierbij een oplossing?

Een belangrijk deel van de wervingsproblematiek wordt veroorzaakt door de voorspoedige ontwikkeling van de economie en, als gevolg daarvan, krapte op de arbeidsmarkt. Vrijwel alle werkgevers in Nederland hebben hiermee te kampen. Deze toestand vergroot vooral de problemen bij de categorieën van personeel die al schaars waren, zoals vliegend personeel, en beperkt de mogelijkheden om de uitzenddruk te verlagen voor schaarse categorieën. Bindingspremies bieden slechts gedeeltelijk soelaas. Een gunstig loopbaanperspectief en een goede balans tussen werk en privé-leven zijn minstens van even groot belang voor het behoud van personeel. Met het FPS zal juist aan deze aspecten meer aandacht worden besteed. De aanpak leidt overigens al tot positieve resultaten. De belangstelling voor vliegersfuncties is met 20 procent gestegen. Verder is de inzet van bindingsmaatregelen voor vliegers van helikopters voor een aantal van hen aanleiding geweest bij Defensie in dienst te blijven.


Defensie

- 36 Is het logisch om bij het verbeteren van het voortzettingsvermogen van de Apachehelikopters vijf helikopters in reserve te houden? Zou het niet beter zijn ook deze Apachehelikopters mee te laten draaien in de cyclus van inzet en onderhoud? Zouden daar extra kosten mee zijn gemoeid? Zo ja, om welk bedrag gaat het dan?**

Zie het antwoord op vraag 33.

- 37 Wanneer sluit het personeelsbestand (weer) aan bij het ambitieniveau?**

De defensieorganisatie is gedimensioneerd op de taken en het ambitieniveau. De volledige personele vulling van de organisatie is een voorwaarde om op structurele basis de taken uit te voeren en het ambitieniveau waar te maken. Veel problemen kunnen enige tijd worden ondervangen door prioriteiten te stellen, personeel te verplaatsen en in te huren of taken bij grote knelpunten uit te besteden. Met het oog op de langere termijn is het echter van belang zo snel mogelijk volledige vulling te bereiken. Met een reeks algemene en specifieke maatregelen voor de werving van nieuw personeel en het behoud van ervaren personeel wordt het streven naar volledige vulling ondersteund. Op welke termijn de volledige vulling zal worden bereikt is niet te voorspellen.

- 38 In hoeverre is binnen de begroting rekening gehouden met de schadeclaims voortkomend uit diverse lopende rechtzaken van veteranen? En binnen welk begrotingsartikel?**

Binnen de begroting is geen aparte post opgenomen voor mogelijk te betalen aanvullende schadevergoedingen aan militaire oorlogs- en dienstsachtoffers. Deze schadevergoedingen komen ten laste van de personele exploitatie.

- 39 In hoeverre wordt bij de uitbreiding van de Civil-military Cooperation (CIMIC)-capaciteit een beroep gedaan op reservisten?**

De uitbreiding met 32 Cimic-functionarissen betreft zowel een kwalitatieve als een kwantitatieve versterking. De toegenomen complexiteit van missies en van de civiele context waarin zij worden uitgevoerd vergen een grotere mate van deskundigheid van het Cimic-

personeel. Tot op heden werden de Cimic-functies vrijwel geheel als neventaak vervuld, waardoor de mogelijkheden tot verdere professionalisering beperkt waren en militairen niet konden worden geselecteerd op de benodigde competenties. De aard van de hedendaagse Cimic-werkzaamheden vereist specifieke kennis en deskundigheid waarvoor niet iedere militair geschikt is, zoals het analyseren van de civiele context en het leggen van contact met civiele actoren, waaronder lokale overheden, non-gouvernementele organisaties, intergouvernementele organisaties en burgers. Dit verklaart de uitbreiding met 32 voltijds deskundigen die worden ondergebracht in het onlangs opgerichte 1 (NL) Cimic Bataljon. De bundeling van alle Cimic-capaciteit binnen de krijgsmacht waarborgt de benodigde deskundigheid en verhoogt de doelmatigheid en flexibiliteit. In deze eenheid is ook de pool met 480 functionele specialisten opgenomen die bestaat uit reservisten.

- 40** **Waarom zullen vrijvallende gelden als gevolg van ondervulling besteedt worden aan aanvullende maatregelen op het gebied van behoud van personeel? Betreft het hier incidentele financiële meevallers, die dan ingezet worden voor structurele maatregelen? Of betreft het dan incidentele maatregelen voor behoud van personeel?**
- 41** **Op welke wijze zullen de incidentele gelden, die ‘overblijven’ wegens een niet volledig gevulde organisatie, gebruikt worden voor werving en behoud van personeel? En hoe wordt dit in de meerjarenbegroting opgenomen? Worden deze intensiveringmiddelen voor werving en behoud aangewezen?**
- 43** **Hoe groot is de vrijvallende som die kan worden besteed aan aanvullende maatregelen op het gebied van werving en behoud van personeel?**

De opbouw van het functiebestand is afgestemd op de taken en ambities zoals verwoord in de defensiebegroting. Het streven is de organisatie, de personele vulling en de daarvoor benodigde financiële middelen in evenwicht te krijgen. Deze doelstelling (“O=P=F”) zal, gelet op de huidige vullinggraad, in 2008 nog niet volledig bereikt zijn. De vrijval door ondervulling is voorshands incidenteel en de - eveneens incidentele - maatregelen voor het behoud van personeel en de incidentele extra wervingsinspanningen moeten de gewenste vulling bevorderen. Er worden geen extra structurele maatregelen genomen en meerjarig berust de begroting op volledige vulling. Indien er de komende jaren incidenteel sprake is van


Defensie

ondervulling, zullen ook dan de vrijvallende gelden in de eerste plaats worden ingezet voor personele maatregelen. Het gaat daarbij om de intensivering van de wervingsinspanningen, maar extra geld kan ook worden gebruikt voor aanstellings- en bindingspremies.

De omvang van de ondervulling in enig jaar is niet te voorspellen, mede gelet op de conjuncturele invloeden en de effectiviteit van de extra inspanningen voor werving en selectie.

- 41 Op welke wijze zullen de incidentele gelden, die ‘overblijven’ wegens een niet volledig gevulde organisatie, gebruikt worden voor werving en behoud van personeel? En hoe wordt dit in de meerjarenbegroting opgenomen? Worden deze intensiveringmiddelen voor werving en behoud aangewezen?**

Zie het antwoord op vraag 40.

- 42 Welke extra middelen en vrijgemaakte VTE worden ingezet voor de invoering in 2008 van het Flexibel Personeelsysteem (FPS)?**

Voor de gefaseerde invoering van het FPS is een projectgroep opgericht die ervoor moet zorgen het op 1 januari in werking treedt. De groep bestaat uit vier *full time* en zes *part time* medewerkers. Een van de doelstellingen van het FPS is het vergroten van de loopbaan- en ontwikkelmogelijkheden van de militair. Hiertoe zal de loopbaanbegeleiding worden uitgebreid en verder worden geprofessionaliseerd. Zeker in een periode waarin het moeite kost mensen voor Defensie te behouden, moet van goede loopbaanbegeleiding een bindend effect uitgaan. Daarom zullen er gefaseerd 150 begeleiders extra komen, waarmee hun aantal vanaf 2008 zal groeien tot 200 in 2010.

- 43 Hoe groot is de vrijvallende som die kan worden besteed aan aanvullende maatregelen op het gebied van werving en behoud van personeel?**

Zie het antwoord op vraag 40.

- 44 Hoeveel scholieren uit voorschakeltrajecten en instroomopleidingen stromen door naar een baan binnen het ministerie van Defensie? Hoeveel geld is met**


Defensie

instroomopleidingen gemoeid? Hoeveel met voorschakeltrajecten? Kunt u een overzicht geven van de leeftijden van de personen die doorstromen naar het ministerie van Defensie? Hoeveel van de zo aangetrokken scholieren heeft zijn opleiding afgemaakt? Wat is de verdeling tussen scholieren van lager, middelbaar en hoger onderwijs?

In 2007 traden in totaal 960 voormalige scholieren bij Defensie in dienst die afkomstig waren van de instroomopleidingen en voorschakeltrajecten. De kosten voor beide onderdelen zijn beperkt omdat deze opleidingen voor het grootste deel vanuit het reguliere budget van de ROC worden gefinancierd. De kosten voor Defensie beperken zich tot de beroepspraktijkvorming en de oriëntatiedagen die worden gefinancierd uit reguliere exploitatiegelden. De voormalige leerlingen zijn tussen de 17 en 18 jaar. Voormalige leerlingen die via de techniekopleidingen instromen of via de onderofficiersopleiding (KMS) bij Defensie in dienst treden zijn doorgaans tussen de 19 en 23 jaar. Het grootste deel heeft bij aanvang van een instroom- of voorschakeltraject VMBO-niveau, een kleiner deel MBO-niveau.

- 45 Welke maatregelen worden getroffen om werkeloze jongeren te interesseren voor een baan bij het ministerie van Defensie? Worden deze banen aangeboden door de Centra voor Werk en Inkomen als passend werk? Hoeveel kosten zijn met dit deel van de werving gemoeid?**

Op dit moment wordt een samenwerkingsovereenkomst voorbereid tussen de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Defensie. De ondertekening is voorzien voor begin november 2007. Het convenant is gericht op het terugdringen van voortijdig schoolverlaten en het verhogen van de arbeidsparticipatie onder jongeren. Een belangrijk element in het convenant betreft de samenwerking met het Centrum voor Werk en Inkomen (CWI) om werkloze jongeren voor een baan bij Defensie te interesseren. Het CWI zal werkzoekenden verwijzen naar Defensie. Vacatures bij Defensie worden niet als passend werk aangemerkt, vanwege de eisen voor medische en psychische geschiktheid en de noodzaak van een positief veiligheidsonderzoek. De kosten voor Defensie zijn beperkt, omdat het merendeel van de activiteiten binnen de reguliere dienstverlening van het CWI valt. De samenwerkingsovereenkomst wordt de Kamer na


Defensie

ondertekening ter kennisneming aangeboden.

- 46 Hoeveel minder personeel zal in 2008 minder bij het ministerie van Defensie in dienst zijn dan de bedoeling is? Welke onderdelen zullen daarvan in het bijzonder de nadelige gevolgen ondervinden? Welke eenheden zijn momenteel al verminderd inzetbaar door gebrek aan personeel?**

Zie het antwoord op vraag 26.

- 47 Betekent het feit dat bij ‘Veteranen en Zorg’, anders dan in ‘Wereldwijd Dienstbaar’, geen woorden worden gewijd aan ‘zorg voor het thuisfront’ hier geen apart budget voor beschikbaar is? Zo ja, waarom niet? Zo neen, hoeveel geld wordt hier voor uitgetrokken en voor welke concrete activiteiten?**

Op de begroting is geen apart budget opgenomen voor de zorg voor het gezin van een veteraan. Dit betekent echter niet dat aspect geen onderdeel is van de zorg voor veteranen. In de beleidsbrief “Wereldwijd dienstbaar” is gesteld dat het vooralsnog gaat om lotgenotencontact, betrokkenheid bij maatschappelijk werk en psychosociale hulp aan het gezin. Er zal nader worden gezien hoe de zorg voor het gezin van de veteraan kan worden uitgebreid. Daarbij komt ook de budgettering aan de orde. Over de voortgang daarvan zal de Kamer worden ingelicht met de periodieke notitie Veteranenbeleid.

- 48 Hebt u doelstellingen op het gebied van gender, etniciteit en leeftijdsopbouw? Zo ja, welke zijn dat?**

In het Actieplan Gender 2004-2010 zijn de doelstellingen en maatregelen van het genderbeleid vastgelegd. Defensie streeft naar 12 procent vrouwelijke militairen en 30 procent vrouwelijke burgermedewerkers in het personeelsbestand. Een nadere differentiatie in deze streefcijfers nodig om gericht beleid te kunnen voeren. Voor sommige functies, bijvoorbeeld in de techniek, blijkt het namelijk lastig te zijn de gewenste aantallen te halen, terwijl voor andere functies, bijvoorbeeld in de medische zorg, de gemiddelde streefcijfers wellicht kunnen worden overtroffen. Voor de doelstellingen met betrekking tot etniciteit verwijs ik u naar de kamerbrief over diversiteit die u vóór het wetgevingsoverleg van 5


Defensie

november aanstaande wordt aangeboden. In de brief "Stand van zaken en nulmeting FPS" (Kamerstuk 31200 X, nr.9) is aangeboden, staan de doelstellingen met betrekking tot de leeftijdsopbouw van het militair personeel.

- 49 Betekent het feit dat bij 'Veteranen en Zorg' geen woorden worden gewijd aan 'nazorgnormering' hier ook geen aandacht aan wordt besteed? Zo ja, waarom niet? Zo neen, hoeveel geld wordt hier voor uitgetrokken en voor welke concrete activiteiten??**

De militaire gezondheidszorg gaat uit van de civiele kwaliteitsnormen, de wetgeving en de professionele standaard in ons land, met inachtneming van de uitvoering van de operationele taak, de omstandigheden waaronder de krijgsmacht moet opereren en de eisen die in verband daarmee aan het personeel worden gesteld. Hiervoor zijn geen specifieke budgetten gereserveerd.

- 50 Op welke wijze bent u voornemens de Kamer te betrekken bij de evaluatie van het straf- en tuchtrecht en de nog resterende gescheiden mess- en verblijfsruimtes?**

De aangekondigde evaluatie van het straf- en tuchtrecht houdt concreet in dat de NLDA zal worden verzocht een studie te verrichten naar de mogelijke aanpassing van de sanctiemogelijkheden in het kader van het militair straf- en tuchtrecht en het rechtspositierecht. De uitkomsten van deze studie worden eind 2008 verwacht en zullen de Kamer worden aangeboden. Intussen wordt beleid ontwikkeld ten aanzien van mess- en verblijfsruimtes en worden de noodzakelijke infrastructurele aanpassingen in kaart gebracht. Naar verwachting zal begin volgend jaar met de uitvoering worden begonnen. De Kamer wordt over de voortgang van beide deelprojecten op de hoogte gehouden via de periodieke rapportages over de uitvoering van de aanbevelingen van de commissie Ongewenst gedrag.

- 51 Klopt het dat het ontwikkelingssamenwerkingsprojecten betaald gaan worden vanuit defensiemiddelen? Zou het niet precies andersom moeten zijn? Om hoeveel geld gaat het?**

Ontwikkelingssamenwerkingsprojecten worden betaald uit het budget voor Ontwikkelingssamenwerking en dat zal zo blijven. Voor projecten op het grensvlak van


Defensie

veiligheids- en ontwikkelingsbeleid die niet voldoen aan de *Official Development Aid* (ODA)-criteria bestaat de mogelijkheid van financiering vanuit het Stabiliteitsfonds. In de jaarlijkse rapportage van de ministers van Buitenlandse Zaken en voor Ontwikkelingssamenwerking treft u de overzichten van de projectfinancieringen uit het Stabiliteitsfonds aan. De Kamer heeft op 1 mei 2007 een brief ontvangen van deze beide ministers over de evaluatie van het Stabiliteitsfonds in de periode 2004-2005.

52 Krijgt de Kamer inzage in het onderzoekplan van het bezwaaronderzoek Algemene Rekenkamer (ARK)? Zo ja, wanneer?

Met mijn brief van 5 juli jl. (Kamerstuk 31031X, nr.20) heb ik u toegezegd te rapporteren over de voortgang van het bezwaaronderzoek van de Algemene Rekenkamer. De Algemene Rekenkamer is eindverantwoordelijke voor dit onderzoek en zou dan ook de geadresseerde voor inhoudelijke vragen moeten zijn. Het is aan de Algemene Rekenkamer het onderzoekplan al dan niet aan de Kamer te verstrekken.

53 Kunt u een overzicht verstrekken van de opbouw activiteiten van het Provincial Reconstruction Team (PRT) in Afghanistan? Zo neen, waarom niet?

De activiteiten die het PRT in Uruzgan ontplooit, zijn gericht op de ondersteuning van het wederopbouwproces. De activiteiten bestrijken uiteenlopende terreinen. In het algemeen zijn dat de structurele wederopbouw van de provincie onder verantwoordelijkheid van de minister voor Ontwikkelingssamenwerking, de training van Afghaanse (hulp)politieagenten door de Koninklijke marechaussee, de training van het Afghaanse Nationale leger door *Operational Monitor and Liaison Teams* (OMLT) en Cimic-activiteiten om de eerste zichtbare verbeteringen voor de bevolking te bewerkstelligen.

Voor een overzicht van de activiteiten van de minister voor Ontwikkelingssamenwerking op het gebied van structurele wederopbouw verwijs ik u naar de brief van 20 juni 2007 (27925 nr. 254) en die van 24 september 2007 (27925, nr. 272). In deze laatste brief wordt eveneens de stand van zaken op het gebied van politietraining uiteengezet.

Het PRT heeft tot op heden 154 Cimic-projecten voltooid. Deze projecten zijn in te delen bij


 Defensie

de acht sectoren van de 'Afghan National Development Strategy' (ANDS). Bij de projecten die het PRT uitvoert in het kader van Cimic ligt het zwaartepunt op de sector 'Infrastructuur en natuurlijke hulpbronnen'. Ontwikkeling en reconstructie in deze sector zijn voorwaardelijk voor vooruitgang in de andere sectoren. Daarnaast leiden de Cimic-projecten tot de eerste zichtbare verbeteringen voor de bevolking. Deze signalen maken een dialoog met een gemeenschap of een stam gemakkelijker en vergroten het draagvlak van de militaire missie. Naast het PRT voert de Australische 'Reconstruction Task Force' (AUS RTF) activiteiten uit die vooral de reconstructie van infrastructuur behelzen. De AUS RTF heeft negen grote projecten in uitvoering. Voorbeelden hiervan zijn de reconstructie van bruggen in de omgeving van Tarin Kowt en het herstel van het ziekenhuis in deze plaats.

54 Kunt een overzicht verstrekken van de omvang van de financiële middelen die gemoeid zijn met 3-D activiteiten in Afrika en de verhouding tussen de verschillende 3-D segmenten? Kunt ook aangeven hoeveel geld gemoeid is met Security Sector Reform (SSR) activiteiten in Afrika?

De activiteiten van Defensie, Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking voor internationale missies worden met behulp van de 3D-aanpak (*Diplomacy, Defence and Development*) gecoördineerd. Defensie brengt de additionele uitgaven voor militaire activiteiten (*Defence*) ten laste van het HGIS-budget. De overige uitgaven (*Diplomacy en Development*) worden door Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking verantwoord. Defensie heeft in 2006 voor militaire activiteiten (*Defence*) € 1,7 miljoen aan additionele uitgaven ten laste van het HGIS-budget gebracht. Deze uitgaven zullen in 2007 naar verwachting € 1 miljoen bedragen. Er is geen afzonderlijk budget voor *Security Sector Reform* (SSR). Bij projecten in het kader van SSR wordt in voorkomend geval een beroep gedaan op het Stabiliteitsfonds, dat onder de verantwoordelijkheid valt van de minister van Buitenlandse Zaken en de minister voor Ontwikkelingssamenwerking. Een overzicht van SSR-activiteiten is gevoegd (overzicht SSR-activiteiten BZ/OS/DEF).

55 Aan welke landen wordt gedacht bij intensiveringen bij de hervorming van de veiligheidssector en de ondersteuning van de opbouw van vredeshandhavingcapaciteiten in Afrika? Wat is de laatste stand van zaken in dat verband?


Defensie

De Kamer ontvangt met enige regelmaat evaluaties van deze missies. Hierbij wordt ingegaan op het resultaat van de operaties. Defensie zal in overleg met de minister voor Ontwikkelingssamenwerking bezien op welke wijze extra aandacht kan worden gegeven aan conflictgevoelige, fragiele staten, in het bijzonder op het gebied van hervorming van de veiligheidssector. Op dit moment concentreert de inzet van Defensie zich in Afrika op Burundi, de Democratische Republiek Congo, Sudan en Rwanda. Voor de opbouw van vredeshandhaving capaciteiten in Afrika concentreert Defensie zich op de regio's waarin deze landen liggen. De aandacht van Defensie zal vooral uitgaan naar het ondersteunen van de ontwikkeling van de oostelijke brigade (EASBRIG) en het nader bestuderen van de ontwikkelingen van de centrale brigade (gekoppeld aan *Economic Community of Central African States*) van de *African Standby Force*. Voorts zal Defensie de mogelijkheden bezien van intensievere samenwerking met een of meer ECOWAS-lidstaten in het kader van conflictpreventie en stabiliteit in Westelijk Afrika.

56 Wordt nu gedacht aan voltijds medewerkers voor hervorming van de veiligheidssector in ontwikkelingslanden? Zal dat de personeelsproblematiek bij het ministerie van Defensie verder vergroten?

Defensie wil in voorkomend geval gedurende langere tijd een bijdrage kunnen leveren aan de hervorming van de veiligheidssector (SSR) in ontwikkelingslanden. De uitzendduur van voor deze taak gekwalificeerde medewerkers bedraagt maximaal zes maanden. Defensie zal zorgdragen voor de aflossing door andere gekwalificeerde medewerkers. Onderzocht wordt of bij inzet voor langere duur dan een jaar het internationale functiebestand kan worden benut. Voorts zal een aantal voltijds deskundigen worden aangesteld voor voorbereiding- en verkenningsmissies. De Kamer zal hierover binnenkort nader worden geïnformeerd. Defensie kent al langer uitzendingen van medewerkers op individuele basis voor missies. Hoewel dit voor het betrokken organisatiedeel een verstoring van de reguliere bedrijfsvoering met zich brengt, wordt de personeelsproblematiek bij Defensie als zodanig hierdoor niet verder vergroot.

57 Worden ook bij het wapen- en munitiebeheer binnen afzienbare tijd nieuwe geautomatiseerde systemen ingevoerd?


Defensie

Nee. Voor het wapen- en munitiebeheer zijn de afgelopen jaren geautomatiseerde systemen ingevoerd die te zijner tijd worden vervangen door SAP.

58 Wanneer moeten de bedrijfsvoeringsmaatregelen geld gaan opleveren? Is het waar dat doelmatigheidswinst in het verleden vaak achtergebleven is bij de verwachtingen, zoals in het geval van het project SPEER?

In het hoofdstuk 2.2 Inleiding tot de beleidsartikelen van de begroting 2008 is in het “Overzicht maatregelen beleidsagenda” voor de jaren 2007 tot en met 2012 inzicht gegeven in de verwachte opbrengsten van onder meer de voorgenomen bedrijfsvoeringmaatregelen. Tussen het inboeken en het uitvoeren van een maatregel kan een verschil in opbrengst of fasering ontstaan. In voorkomende geval neemt Defensie tijdelijk aanvullende maatregelen om de voorziene en de ingeboekte opbrengst te overbruggen. De herfasering van de invoering van SPEER gaat gepaard met de herfasering van de beoogde doelmatigheidsbesparing, maar de uiteindelijke omvang van de besparing verandert niet (Kamerstuk 30800 X, nr.28).

59 Is het waar dat het streven naar ‘vergroting van de doelmatigheid’ in bepaalde gevallen ook kan leiden tot outsourcing van de taak?

Ja, bij het streven naar vergroting van de doelmatigheid wordt ook de mogelijkheid van uitbesteden van (delen van) diensten gezien. Hiertoe worden *sourcing* strategieën ontwikkeld en wordt gebruikgemaakt van *benchmarks*. Het verder bundelen van de dienstverlening, het uniformeren van de klantondersteuning en het intensiveren van de betrokkenheid van externe partijen bij de dienstverlening zijn thans de belangrijkste aandachtspunten bij de verbetering van de dienstverlening.

60 In hoeverre worden de financiële middelen, vrijgekomen door de reductie van – onderhoudbehoevend - materieel, gestoken in de verbetering van onderhoud aan te behouden materieel?

Het financiële volume dat vrijvalt door de opheffing van eenheden wordt aangewend voor


Defensie

intensivering en de verbetering van de operationele inzetbaarheid van het materieel. In de tabel op pagina 25 van de begroting is vermeld welke bedragen zijn gemoeid met de verhoging van de exploitatie-uitgaven.

- 61 Blijven bij de samenvoeging van de logistieke brigade en de gevechtsteunbrigade de eenheden die daarvan deel uitmaakten intact? Is bij deze samenvoeging sprake van reducties? Zo ja, waar zouden die dan moeten worden gevonden?**

Bij de samenvoeging van de beide brigadestaven blijven de eenheden intact. Wel worden zij herschikt onder de nieuwe staf. Door de samenvoeging wordt doelmatigheidswinst geboekt in de stafcapaciteit en de ondersteuning daarvan.

- 62 Welke bedragen zijn verkregen voor de 18 aan Chili verkochte F-16's en voor de acht aan Jordanië verkochte F-16's? Voor hoeveel geld is aan deze F-16's eerst door Nederland versleuteld voordat de toestellen aan de gestelde eisen voldeden?**

De Kamer is bij brief van 9 december 2005 vertrouwelijk geïnformeerd over de opbrengst van de aan Chili verkochte F-16 vliegtuigen. In het geval van Jordanië is de Kamer geïnformeerd met de vertrouwelijke bijlage bij de brief van 15 mei 2007 (Kamerstuk 30800 X nr. 86). De kosten van de door Nederland uitgevoerde werkzaamheden aan de toestellen voor Chili bedragen ongeveer € 4,8 miljoen. Het betreft de inzet van personeel en het gebruik van onderdelen. De zes vliegtuigen voor Jordanië worden pas in 2009 overgedragen. De afleveringskosten voor die toestellen worden geraamd op € 1,8 miljoen.

- 63 Op welke analyse is de herschikking van de investeringen Tactom, Medium Altitude Long Endurance Unmanned Aerial Vehicle (MALE UAV) en Allied Ground Surveillance (AGS) gebaseerd? Kunt u hier uitgebreider dan in de notitie 'Wereldwijd Dienstbaar' op ingegaan? Kunt u daarbij ingaan op de eerdere ruime steun voor deze projecten?**

Met betrekking tot de Tactom is in de studie "Grote Oppervlakteschepen Koninklijke marine" (GOSKM) van 21 september 2004 (Kamerstuk 29800 X nr. 3) ingegaan op de behoefte van de krijgsmacht aan wapensystemen die in staat zijn met grote nauwkeurigheid doelen op grote afstand te bestrijden. In deze studie zijn de

Defensie

overeenkomsten en de verschillen uiteengezet tussen de Tactom voor de Luchtverdedigings- en Commandofregatten (LC-fregatten) en de *Joint Anti Surface Standoff Missile* (JASSM) raketten voor de F-16's. Zo kan de Tactom een bijdrage leveren aan diverse militaire operaties en de aanschaf ervan zou tot een uitbreiding van inzetopties leiden. In de afweging over gewenste intensiveringen is echter besloten te investeren in capaciteiten waaraan een dringender behoefte bestaat. De Nederlandse krijgsmacht beschikt ook zonder de Tactom over het vermogen op te treden op hogere geweldsniveaus. Over de behoefte aan de JASSM of een daarmee vergelijkbaar wapensysteem zult u spoedig worden geïnformeerd met een brief over fase II van het project 'F-16 lucht-grondbewapening'.

De operationele betekenis van MALE UAV staat buiten kijf. De budgettaire kaders bieden echter onvoldoende ruimte voor de verwerving van dit nieuwe systeem. Nederland heeft enkele tactische mini-UAV's van het type Aladin aangeschaft om tegemoet te komen aan een urgente operationele behoefte. De aanschaf van de MALE UAV zou betekenen dat de huidige capaciteit wordt aangevuld op een hoger operationeel niveau. Vooralsnog is echter voorrang gegeven aan de versterking van het tactische niveau met de Aladin en de verwerving van *Short Range* UAV's ter vervanging van de Sperwer. Deze systemen staan onder directe aansturing van de tactische commandant en verbeteren zijn omgevingsbeeld.

Het langlopende multinationale AGS-project richtte zich op de strategische grondwaarneming met behulp van onbemande en bemande vliegtuigen. Onlangs is gebleken dat het project binnen de Navo op onvoldoende steun kan rekenen waarna het is gestaakt. Nederland heeft, mede gelet op deze ontwikkelingen, eerder al besloten geen gelden voor AGS meer te reserveren. Wel zal Nederland de ontwikkelingen rondom een mogelijke doorstart van dit programma in afgeslankte vorm nauwgezet blijven volgen.

- 64 Kunt de afstotingkosten in 2008 en 2009 nader specificeren? Kunt u aangeven door wie de kosten gemaakt zijn? Waarom zijn dit geen kosten die voor rekening van de klant komen?**
- 67 Kunt u het bedrag voor 'afstotingskosten' nader onderbouwen?**


Defensie

Afstotingskosten worden verdeeld in instandhoudingskosten en afleveringskosten. Instandhoudingskosten zijn de kosten die Defensie moet maken om de af te stoten goederen in verkoopbare staat te houden. Het gaat hierbij onder meer om de kosten voor het minimaal noodzakelijke onderhoud, de opslag en de bewaking. Afleveringskosten zijn de kosten om de goederen in de contractueel overeengekomen staat af te leveren, zoals die voor aanvullend onderhoud, reparaties en modificaties, de vertaling van bijbehorende documentatie, maar ook bodemonderzoek en sanering.

In de verkoopprijs wordt met afstotingskosten rekening gehouden. De defensieonderdelen die de kosten hebben gemaakt, worden uit de verkoopopbrengsten gecompenseerd. De totaal geraamde afstotingskosten voor 2008 en 2009 bedragen resp. € 50 miljoen en € 20 miljoen.

65 Waarom is een post als 'Verbetering van de veiligheid en bescherming van uitgezonden personeel' niet ondergebracht bij 'Pijler I Coalitieakkoord, crisisbeheersingsoperaties'?

66 Kunt u een overzicht geven van het type uitgaven dat kan worden gedaan onder de noemer 'Pijler I Coalitieakkoord, crisisbeheersingsoperaties'?

Met de middelen uit Pijler I van het Coalitieakkoord ten behoeve van crisisbeheersingsoperaties wordt in deze kabinetsperiode de post Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties van de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) aangevuld. De uitgaven die hieronder vallen zijn additionele uitgaven die rechtstreeks voortvloeien uit de deelneming van Nederlandse militairen aan een operatie en die bij de normale bedrijfsvoering niet zouden zijn gemaakt. Voorbeelden hiervan zijn vergoedingen en toelagen, inhuur van plaatselijk personeel, kleding en voeding. Investerings in materieel mogen dan ook niet ten laste van de HGIS worden gebracht.

66 Kunt u een overzicht geven van het type uitgaven dat kan worden gedaan onder de noemer 'Pijler I Coalitieakkoord, crisisbeheersingsoperaties'?


Defensie

Zie het antwoord op vraag 65.

67 Kunt u het bedrag voor 'afstotingskosten' nader onderbouwen?

Zie het antwoord op vraag 64.

68 Waarom staan de kosten, die de voorbereiding voor de oprichting van een gezamenlijk hoofdkwartier in 2008 met zich mee zal brengen, niet in de begroting? Welke kosten worden hiervoor in 2008 gemaakt, uitgedrukt in (extra) financiële middelen en (vrijgemaakte) VTE, gespecificeerd naar de verschillende onderdelen binnen de defensieorganisatie?

De kosten staan vermeld op pagina 25 van de begroting onder de noemer 'Oprichting van een permanent gezamenlijk hoofdkwartier'. Voor de jaren 2010 en 2011 staat € 10 miljoen geprogrammeerd.

69 Kunt u de kosten die gemaakt worden in het kader van de uitwerking van de aanbevelingen van de Commissie Staal nader specificeren?

Momenteel worden de sociale aspecten van leidinggeven in alle initiële en loopbaanopleidingen van leidinggevendens verwerkt. Voor het leidinggevende burgerpersoneel worden specifieke trainingen ontwikkeld. Verder worden coachings- en begeleidingstrajecten voor leidinggevendens opgezet en worden (groeps)trainingen, specifiek gericht op de gedragscode, aangeboden. Voor deze activiteiten is jaarlijks ongeveer € 5 miljoen begroot. Investerings in de werk- en leefomstandigheden zijn eveneens van belang om ongewenst gedrag te voorkomen. In dat kader wordt een aantal voorzieningen getroffen die een zinnigere vrijetijdsbesteding mogelijk maken. Vanaf oktober van dit jaar krijgen alle binnen- en boordslapers de beschikking over internet op de kamer en neemt het aantal internetcafés toe. Verder komen er meer faciliteiten voor studie en hobby's en wordt geld beschikbaar gesteld voor lokale initiatieven ter verbetering van de leefomstandigheden. Hiertoe behoren ook kleinere infrastructurele verbeteringen. Voor deze activiteiten is jaarlijks ongeveer € 6 miljoen begroot. De sportvoorzieningen worden uitgebreid en er worden extra sportinstructeurs in dienst genomen om ook sporten in de avonden mogelijk te maken.


Defensie

Voor deze activiteiten is jaarlijks ongeveer € 2 miljoen begroot.

De reorganisatie van de integriteitszorg is in volle gang. De inrichting van de nieuwe organisatie met centrale integriteitsfunctionarissen en een onderzoeksteam, een onafhankelijk meldpunt en een nieuwe meldings-, registratie- en rapportagesystematiek, zal in de loop van 2008 zijn voltooid. Voor deze activiteiten is jaarlijks ruim € 2 miljoen begroot. De overige maatregelen, zoals de verbetering van het avondtoezicht en de grotere infrastructurele verbeteringen, kosten jaarlijks ongeveer € 5 miljoen.

70 Hoe verhouden de cijfers met betrekking tot de Commissie Staal op pagina 22 zich tot de cijfers genoemd onder 'investeren in personeel' op pagina 26? Waarom zijn de bedragen verschillend?

De cijfers voor de commissie-Staal zijn een onderdeel van de totale investeringen in personeel. Voor een deel van deze investeringen is in pijler I *opheffen operationele knelpunten* in de financiering voorzien. Voor het resterende bedrag is geld vrijgemaakt door middel van de beschreven extensiveringen.

71 Welke concrete personele en operationele verbeteringen van het voortzettingsvermogen van operationele Apachehelikopters staan gepland met de investering van 2 miljoen euro in 2008 en 5 miljoen euro in de elk daarop volgende jaren in deze begroting?

De in de begroting opgenomen bedragen betreffen extra personele exploitatie-uitgaven die gemoeid zijn met de personeelsuitbreiding, zoals loon- en opleidingskosten. Ook stijgen als gevolg van de personeelsuitbreiding de kosten van de materiële exploitatie. Momenteel wordt deze maatregel nader uitgewerkt

72 Kunt u een specificatie verstrekken van de kosten voor de werving van personeel? Welke resultaten hebben de verschillende onderdelen van het wervingsbeleid tot nu toe gehad? Hoe groot is de bijdrage aan wervingsprogramma's op Nederlandse televisiezenders?



Defensie

In 2006 en 2007 was voor de werving € 26 miljoen beschikbaar. Desondanks zal voor 2007 niet al het benodigde personeel worden geworven, vooral als gevolg van de krapte op de arbeidsmarkt. De problemen met de werving betreffen vooral de categorieën die voor alle werkgevers problemen opleveren, zoals technisch en medisch personeel en vliegers. Afgezien van de reguliere televisie- en radiocommercials werken de operationele commando's ook mee aan televisieprogramma's zoals "Help ik krijg een baan".

- 73** **Waarom zijn de investeringen waarvan geheel wordt afgezien zoals Tactom, MALE UAV en AGS niet opgenomen in het schema van in- en extensiveringen? Bent u bereid in een overzicht, voorzien van tabellen, inzichtelijk te maken wat per saldo 'herschikt' wordt?**

De redenen om de projecten Tactom, MALE UAV en AGS af te zien zijn uiteengezet in de beleidsbrief "Wereldwijd dienstbaar" op de bladzijden 30 en 31. Deze projecten zijn opgenomen in de tabel van de extensiveringen op bladzijde 26 van de begroting, als onderdeel van de regel "*subtotaal herschikkingen in de investeringen*".

- 74** **Waarom worden bij de herschikkingen in het kader van de notitie 'Wereldwijd dienstbaar' extra gelden die vrijgemaakt worden voor oplopende materieelexploitatiekosten aangemerkt als intensiveringen? Is het werkelijke beeld van in- en extensiveringen niet veel negatiever dan nu weergegeven wordt?**

Alle maatregelen waarvoor herschikking van de begroting noodzakelijk was, zijn als intensivering aangemerkt. In de begroting is het beeld van in- en extensiveringen volledig weergegeven. De benodigde intensivering van de exploitatiebudgetten zijn opgenomen in de tabel intensiveringen op bladzijde 25 van de begroting onder de regel *Verhoging exploitatie-uitgaven*. De daarbij behorende extensivering van de investeringsbudgetten is opgenomen in de tabel extensiveringen op bladzijde 26 onder de kop *Financiering hogere exploitatie-uitgaven uit de investeringen*. De herschikking is dan ook integraal onderdeel van het totale beeld.

- 75** **Kunt u per organisatie en dienst, waaronder de Defensie Telematica Organisatie (DTO), Paresto, enkele dienstencentra op het terrein van informatievoorziening, Dienst**


Defensie

Vastgoed Defensie(DVD), Audiovisuele Dienst Defensie (AVDD), Defensie Materieel Organisatie (DMO), aangeven waarop u de geplande doelmatigheidswinst, in het kader van de extensiveringen, nog binnen 2008 wilt gaan behalen?

Eind 2007 zal over de uitvoering van de maatregelen voor 2008 een besluit worden genomen. De betrokken organisaties of diensten hebben een plan van aanpak opgesteld waarin zij melden hoe de extensivering kan worden behaald. Deze plannen van aanpak worden afzonderlijk en in onderlinge samenhang beoordeeld, voordat er een definitief besluit wordt genomen.

76 Welke overweging ligt aan de basis van het besluit om in zes jaar 13 beleidsdoorlichtingen uit te voeren?

Het ambitieniveau van Defensie vormt het uitgangspunt van de beleidsdoorlichtingen. Dit ambitieniveau kent dertien nader geoperationaliseerde aspecten. De termijn van zes jaar is gekozen zodat op relatief korte termijn in beeld wordt gebracht hoe Defensie haar ambitieniveau concretiseert. Met deze doorlichtingen voldoet Defensie aan de eis van het ministerie van Financiën dat al het beleid van een ministerie periodiek wordt geëvalueerd.

77 Is bij de gelden voor de verschillende (crisisbeheersings)operaties, inclusief gelden voor de inzet van materieel vanuit de verschillende onderdelen, rekening gehouden met een inschatting van de hoeveelheid te gebruiken munitie?

Ja.

78 Geldt de stelling 'In het buitenlandse veiligheidsbeleid heeft Afghanistan prioriteit' ten minste voor heel 2008?

Ja, zij het dat de concrete betrokkenheid van ons land afhankelijk is van het besluit over de verlenging van de Nederlandse bijdrage aan de ISAF-operatie.

79 Wat is de stand van zaken bij het geluidsarmer doen opereren van de AWACS-vliegtuigen?



Tijdens de bijeenkomst van ministers van Defensie van de Navo-lidstaten in juni jl. heeft Nederland het bondgenootschap opgeroepen concrete stappen te zetten om een structurele oplossing te bewerkstelligen. Deze oproep heeft ertoe geleid dat de Noord Atlantische Raad, als eerste stap, heeft besloten dat de *business case* voor de vervanging van de lawaaiige vliegtuigmotoren opnieuw zal worden gezien. Het parlement wordt regelmatig op de hoogte gehouden door middel van de voortgangsrapportage 'AWACS en de Navo-vliegbasis Geilenkirchen'. De eerste twee rapportages zijn van 31 maart 2006 en 31 oktober 2006. U hebt onlangs de derde voortgangsrapportage van de staatssecretaris van Defensie en de minister van Ruimte en Milieu ontvangen.

80 Vallen de Hydra-raketten op de Apache gevechtshelikopter die de M261 clustergranaat af kunnen vuren, gevuld met M73 sub-munitie (met een dud rate van 4 procent) onder het moratorium op het gebruik van clusterwapens?

De M261-raketkop met explosieve submunitie valt binnen de Navo- en VN-definitie van het begrip clusterwapen. Nederland kent geen moratorium op clusterwapens. Wel heeft de Nederlandse regering het gebruik van clusterwapens opgeschort, waaronder dat van de M261- raketkop met explosieve submunitie. Indien gebruik van clusterwapens toch noodzakelijk blijkt, wordt de Kamer daar tijdig over ingelicht. Afhankelijk van het doelwit kunnen de Hydra-raketten van een ander type raketkop worden voorzien.

81 Met welk oogmerk worden zeventig staffuncties bij de KMar geschrapt? Gaat het om een verlaging van de totale sterkte, of is het bedoeling personeel vrij te maken voor operationele taken? Wordt dit personeel herplaatst, zijn dit militaire of burgerfuncties?

De Koninklijke marechaussee levert met de verkleining van het formatiebestand met 70 functies een bijdrage aan de taakstelling van Defensie. Het betreft een verlaging van de totale sterkte van de Koninklijke marechaussee en zowel militaire als burgerfuncties. Er zullen als gevolg van deze taakstelling geen gedwongen ontslagen vallen.

82 Hoe verloopt de samenwerking met de civiele autoriteiten in het KMar-project @migo? Zijn wet- en regelgeving toereikend voor de uitwisseling van gegevens?


Defensie

De samenwerking met de civiele autoriteiten verloopt goed. In de implementatiefase van het project zal de samenwerking met partners in het veiligheidsdomein worden uitgebreid. De samenwerking zal vooral gericht zijn op de beschikbaarstelling van gegevens die zijn verkregen door middel van cameratoezicht. Deze data kunnen zowel in de vreemdelingen- als in de strafrechtketen van belang zijn. De toereikendheid van wet- en regelgeving voor de landelijke toepassing van @migo, zowel ten behoeve van de vreemdelingen- als de strafrechtketen, wordt momenteel gezien. Een en ander geschiedt in nauw overleg met het College Bescherming Persoonsgegevens.

83 Is het aantal van 72 functies van de Brigade Buitenlandmissies voldoende om de uitzenddruk bij de KMar te verminderen?

Ja, deze uitbreiding van de capaciteit van de Brigade Buitenland Missies (BBM) leidt, bij een gelijkblijvende vraag, tot een afname van de uitzenddruk bij de KMar. Er is een studie naar de behoefte aan uitzendbare KMar-capaciteit gaande met als uitgangspunt de vaste afspraken over de uitzenddruk.

84 Welke publiekprivate samenwerking overweegt u bij het onderhoud van defensiematerieel? Kunt u in een dergelijke constructie de 24-uurs beschikbaarheid van de krijgsmacht garanderen?

Bij het onderhoud van defensiematerieel worden alle vormen van publiekprivate samenwerking overwogen. Een keuze voor dergelijke samenwerking berust altijd op doeltreffendheids- (leveringsbetrouwbaarheid) en doelmatigheidsoverwegingen. Het vereiste van 24-uurs beschikbaarheid zal in voorkomend geval een harde voorwaarde zijn waaraan de samenwerkingsvorm moet voldoen.

85 Hoe wordt het materieel van de Nationale Reserve (Natres) versterkt? Overweegt u de Patria door te schuiven naar de Natres?

De versterking van het materieel van de Natres maakt integraal deel uit van de afwegingen over investeringen voor de landstrijdkrachten. De Natres krijgt haar materieel uit bestaande voorraden, op voorwaarde dat de gereedstelling van operationele eenheden niet wordt


Defensie

verstoord. Het doorschuiven van de Patria naar de Natres wordt vooralsnog niet overwogen.

- 86 Wat is thans de stand van zaken bij het NIMCIS-project? Zijn de activiteiten van de compensatieovereenkomst inmiddels concreet ingevuld en op welke wijze? Wanneer wordt het eventuele restant ingevuld? Zijn er nieuwe bedrijven of dochterondernemingen van buitenlandse bedrijven in Nederland opgericht als invulling van de genoemde overeenkomst? Van welke multiplier is daarbij gebruik gemaakt? Hebben deze bedrijven in Nederland geproduceerde onderdelen (bekabeling) aan het NIMCIS-project geleverd of zijn deze onderdelen van buiten Nederland betrokken? Valt de oprichting van Excel in Emmen onder de compensatieovereenkomst? Hoeveel overheidssteun heeft dit bedrijf ontvangen?**
- 87 Hoeveel uren heeft het Marinebedrijf besteed aan inbouwactiviteiten van NIMCIS? Hoeveel uren zijn nog voorzien? Hoeveel van deze uren worden ingehuurd in Nederland en hoeveel in het buitenland? Wat zijn de kansen van de Nederlandse industrie bij de introductie van NIMCIS in nieuwe voertuigen? Is het tussentijds opgehoogde budget toereikend om te voldoen aan de eisen van joint en combined optreden? Zal een accountantsonderzoek worden uitgevoerd naar aanleiding van de onduidelijkheden bij de invulling van de compensatie?**

Het project NIMCIS is in de uitvoeringsfase. NIMCIS is op dit moment in gebruik bij het grootste deel van het Korps mariniers en eind dit jaar zal ook de invoering zijn voltooid bij de resterende, ondersteunende eenheden. Het overgrote deel van het personeel is opgeleid. Alle apparatuur, rekken en kabels zijn aangeschaft, met uitzondering van een klein deel ten behoeve van het nieuwe Viking-voertuig. Momenteel is de verwerving gaande van reservedelen, zodat de instandhouding met ingang van begin volgend jaar verzekerd is.

Het Marinebedrijf heeft ten behoeve van inbouwactiviteiten voor NIMCIS in voertuigen ongeveer 35.000 uur werk uitgevoerd en inhuur is niet nodig gebleken. Ten behoeve van de voertuigen zijn nog ongeveer 6.250 werkuren nodig, waarvan ongeveer 3.450 uren voor de inbouwactiviteiten voor het Viking-voertuig die niet waren opgenomen in de oorspronkelijk voorziene 35.000 uren. Voor de vaartuigen is nog 24.800 uur nodig. Voor


Defensie

de nog uit te voeren inbouwactiviteiten wordt geen inhuur voorzien. Bij de introductie van nieuwe voertuigen zal in het programma van eisen worden opgenomen dat de leverancier van het voertuig ook verantwoordelijk is voor de correcte inbouw van NIMCIS-apparatuur.

Over de tussentijdse verhoging van het budget is de Kamer geïnformeerd met de brief van 28 april 2005 (Kamerstuk 27830 nr. 32). Het budget is voldoende gebleken voor het voorziene programma. In deze brief is ingegaan op de wijze waarop de operationele informatievoorziening, waarvan NIMCIS deel uitmaakt, het *joint* en *combined* optreden zal gaan ondersteunen.

De compensatieovereenkomst voor het NIMCIS-project heeft een looptijd tot midden 2013. De compensatieverplichting is op dit moment daarom nog niet volledig ingevuld. De uitvoering van de compensatieactiviteiten ligt op schema. Er zijn twee nieuwe bedrijven of dochterondernemingen van buitenlandse bedrijven in Nederland opgericht, waaronder Excel in Emmen, die in Nederland geproduceerde onderdelen voor het NIMCIS-programma hebben geleverd. Deze leveranties voldoen aan de voorwaarden van het compensatiebeleid. Het betreft directe compensatie, waarop geen multiplier van toepassing is. De vestiging van Excel in Nederland telt mee als compensatie voor een bepaald bedrag per additionele arbeidsplaats. Excel in Emmen heeft gebruikgemaakt van twee subsidieregelingen van het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN), te weten de Loonkostenpremieregeling Noord-Nederland 2002 (LPR 2002) en de Subsidieregeling Human Resource Management 2001 (HRM 2001). De hiermee gemoeide bedragen kunnen desgewenst ter inzage worden verstrekt. Er zijn geen onduidelijkheden bij de invulling van compensatie. Een accountantsonderzoek is daarom niet aan de orde.

- 87 Hoeveel uren heeft het Marinebedrijf besteed aan inbouwactiviteiten van NIMCIS? Hoeveel uren zijn nog voorzien? Hoeveel van deze uren worden ingehuurd in Nederland en hoeveel in het buitenland? Wat zijn de kansen van de Nederlandse industrie bij de introductie van NIMCIS in nieuwe voertuigen? Is het tussentijds opgehoogde budget toereikend om te voldoen aan de eisen van joint en combined optreden? Zal een accountantsonderzoek worden uitgevoerd naar aanleiding van de**



Defensie

onduidelijkheden bij de invulling van de compensatie?

Zie het antwoord op vraag 86.

88 Waarom is het project Theatre Ballistic Missile Defence niet opgenomen in de projecten bij het commando zeestrijdkrachten?

Het project Maritieme *Theatre Ballistic Missile Defence* (MTBMD) bestaat uit verschillende onderdelen. Defensie bestudeert de mogelijkheid het LC-fregat geschikt te maken voor de verdediging tegen ballistische raketten in bondgenootschappelijk verband. Nog niet alle onderdelen van een dergelijk systeem zijn uitontwikkeld. Dat geldt onder meer voor het detectiedeel (de sensor) en de wapeninzet (de *shooter*).

De ontwikkeling van de verschillende onderdelen loopt niet gelijk op. Zo is een modificatie van de SMART-L radar van het LC-fregat al in november 2006 tijdens varende beproevingen gevalideerd. De ontwikkeling van de benodigde onderscheppingsraket (de *shooter*) zal echter nog enige tijd in beslag nemen. In de Marinestudie 2005 (Kamerstuk 30300X, nr. 19) is al opgemerkt dat pas op termijn een besluit zal worden genomen over de uitbreiding van de inzetmogelijkheden van het LC-fregat voor de verdediging tegen tactische ballistische raketten. Pas als daartoe inderdaad wordt besloten, zal het project worden opgenomen in het projectenoverzicht van het Commando zeestrijdkrachten in beleidsartikel 25 van de begroting.

89 Is de lage dollarkoers gunstig voor Nederlandse aanschafprogramma's, bijvoorbeeld de JSF? Wat is de invloed van de huidige dollarkoersontwikkeling op de participatie van het Nederlandse bedrijfsleven in de diverse fases van het JSF-project en hun financiële garantstelling? Is dit niet het moment om de voorgenomen aanschaf van (wapen)systemen zoals de JSF juist te versnellen in plaats van uit te stellen?

90 Welke gevolgen hebben de in de afgelopen periode traag maar gestaag teruglopende orders voor de het businessplan rond de JSF? Welke invloed zou de huidige dollarkoers hebben op het businessplan dat in 2008 gemaakt zal worden?


Defensie

Doorgaans sluit Defensie bij een contract voor de verwerving van Amerikaanse goederen of diensten een termijndollarcontract af om meerjarige valutarisico's af te dekken. De defensiebegroting rekent met een plandollarkoers. Indien voor een aanschafprogramma een contract kan worden gesloten met een termijndollarkoers die lager is dan de plandollarkoers, is dat gunstig voor de defensiebegroting.

Besluitvorming over de aanschaf van materieel geschiedt volgens het Defensie Materieelproces (DMP). Het DMP is bedoeld als waarborg voor een kwalitatief goed besluitvormingstraject en voorziet niet in het versnellen of vertragen van aanschafprogramma's op basis van ontwikkelingen in de dollarkoers. Voor het project Vervanging F-16 in het bijzonder geldt bovendien dat in het coalitieakkoord afspraken zijn gemaakt over de planning van de besluitvorming.

Met betrekking tot de potentiële productieomzet voor de Nederlandse industrie zijn in 2006 afspraken gemaakt met Lockheed Martin. Deze afspraken zijn vastgelegd in een *Letter of Intent* (LoI), die op 10 oktober 2006 vertrouwelijk naar de Kamer is gestuurd (Kamerstuk 26488 nr. 48). Deze LoI zet uiteen op welke wijze de Nederlandse industrie, op basis van *best value*, kan worden ingeschakeld in de productiefase van het JSF-programma. De onderhandelingsresultaten komen overeen met de verwachtingen zoals deze aan het begin van de ontwikkelingsfase in 2002 door de verschillende hoofdaannemers zijn geformuleerd. Met de motorenleveranciers, Pratt & Whitney en het *Fighter Engine Team*, zijn vergelijkbare afspraken gemaakt, vastgelegd in respectievelijk een *Letter of Agreement* en een *Memorandum of Understanding*. De drie overeenkomsten zijn getekend op 9 november 2006.

De dollarkoers is een van de variabelen die een rol spelen bij de bepaling van het 'tekort' in de business case en van de potentiële productieomzet in euro's. Een lage dollarkoers heeft over het algemeen een negatief effect op de business case maar een positief effect op de verwervingskosten voor Defensie. Overigens wordt in de business case niet gerekend met een dagkoers. In de Medefinancieringsovereenkomst tussen het ministerie van Economische Zaken en de betrokken bedrijven is bepaald dat dollarbedragen worden omgerekend op basis van de koers van de dollar ten opzichte van de euro die De Nederlandsche Bank op 1 juli 2008 hanteert voor een termijncontract met een looptijd van vijf jaar voor het desbetreffende bedrag.



Defensie

- 90 Welke gevolgen hebben de in de afgelopen periode traag maar gestaag teruglopende orders voor de het businessplan rond de JSF? Welke invloed zou de huidige dollarkoers hebben op het businessplan dat in 2008 gemaakt zal worden?**

Zie het antwoord op vraag 89.

- 91 Hoe wordt de motie van den Doel (TK 1996-1997 22054, 24) geïmplementeerd bij de verkoop van tweedehands materieel?**

De Kamer is met de brief van 16 oktober 2007 (kenmerk DMO/DB/2007023386) geïnformeerd over de uitvoering van de motie-Van den Doel c.s.

- 92 Wat bedoelt u met een defensiebrede facilitaire dienst en een dienst bewaking & beveiliging? Wordt deze inter-service, bestaand uit burgermedewerkers of uitbesteed? Welke consequenties heeft dit voor de huidige bewakingsdiensten, zoals het Marine Bewakingskorps?**

Thans beschikken de defensieonderdelen elk over een eigen facilitaire organisatie. Een defensiebrede facilitaire dienst streeft ernaar de defensieonderdelen (interservice) kostenbewust en doelmatig te ondersteunen. De inrichting van de defensiebrede facilitaire organisatie en de mate van inzet van eigen personeel dan wel uitbesteding van (delen van) de dienst zijn nog onderwerp van studie.

De te vormen Defensie Bewakings- en Beveiligingsorganisatie (DBBO) wordt belast met alle bewakings- en beveiligingstaken van Defensie. De dienst streeft naar een defensiebrede uniformiteit in procedures, inrichting en werkwijzen. Het ontwerp van de nieuwe organisatie is deel van een studie in de aanloop naar de vorming van de DBBO. De uitkomst van de studie vormt de grondslag van de reorganisatieplannen die de huidige bewakingseenheden wijzigen in een uniforme DBBO. Welke gevolgen de maatregel heeft voor de huidige bewakingsdiensten en voor de uitbesteding van (delen van) de dienst, is onderdeel van de studie.


Defensie

93 Waarom is het project ‘verhuizing infrastructuur IDL’ vervallen? Wat zijn daarvan de gevolgen?

Door herschikkingen binnen de budgettaire kaders is de verhuizing infrastructuur IDL niet langer opgenomen in het overzicht infrastructuurprojecten. Hierdoor behoudt de NLDA drie locaties: Den Helder (KIM), Delft (IDL) en Breda (KMA). Op dit moment wordt de behoeftetestelling herijkt om te bezien of doelmatigheidswinsten in de exploitatie de investering voor een verhuizing van het IDL rendabel maken.

94 Waarom is het, ondanks ongewijzigde behoefte, nodig het projectbudget KMA te verhogen?

In verband met de verhuizing van de staf van de herstelcompagnie uit Ede naar Breda en de vestiging van de staf van het Commando luchtmacht in Breda waren daar aanvullende infrastructurele voorzieningen nodig, onder meer voor legering. Deze maakten om doelmatigheidsredenen deel uit van het project Verhuizing IDL. Doordat de verhuizing vooralsnog niet doorgaat, zijn de genoemde deelprojecten ontvlochten en toegevoegd aan het project ‘Infrastructuur KMA’. De verhoging is dus het gevolg van de overheveling van deelprojecten.

95 Is er in de projecten Gilze-Rijen en Woensdrecht behalve kostenoverschrijdingen ook van vertraging sprake? Wat is de reden van deze overschrijdingen? Wat is de reden van deze vertragingen? Is de financiering van de budgetoverschrijdingen door middel van een lening van de DVD in overeenstemming met de comptabiliteitswet? Betekent deze wijze van financiering dat tekorten naar de toekomst worden verschoven? Is er in de meerjarenraming rekening gehouden met deze toekomstige kosten? Zo ja, ten koste van welke voorgenomen toekomstige uitgaven worden deze kosten gedekt?

Het project Gilze-Rijen heeft te maken met een budgetoverschrijding en met een vertraging van ongeveer een jaar. In mijn brieven van 18 april (Kamerstuk 30800 X, nr 83) en 4 juni (Kamerstuk 30800 X, nr 95) van dit jaar heb ik u hierover geïnformeerd. De oorzaak van de budgetoverschrijding en de vertraging is een combinatie van factoren, zoals de complexiteit van het project en de aantrekkende economie, die enerzijds leidt tot lange levertijden voor


Defensie

onder meer staal en anderzijds tot hogere bouwprizen. De aangepaste planning gaat er vanuit dat vanaf januari 2009 de vliegbasis Gilze-Rijen operationeel is en dat vanaf die datum alle helikopteroperaties vanaf deze vliegbasis zullen worden uitgevoerd. Het project Woensdrecht kent geen noemenswaardige vertraging of budgetoverschrijding.

Zowel het project Gilze-Rijen als het project Woensdrecht kan gedeeltelijk worden gefinancierd met de leenfaciliteit. Financiering van deze projecten door een lening van de baten-lastendienst DVD is in overeenstemming met de comptabiliteitswet. Deze wijze van financieren betekent een jaarlijkse exploitatielast (rente over en aflossing van de lening) voor Defensie. In de meerjarenraming is rekening gehouden met deze uitgaven. Indien voor het financieren van een deel van de budgetoverschrijding moet worden geleend, is de stijging van de jaarlijkse exploitatielast voor Defensie relatief gering.

96 Wat is de rol van Defensie in de Publiekprivate samenwerking Kromhoutkazerne? In welk opzicht wijkt die rol af van de rol van huurder?

Defensie is eigenaar van de grond waarop voorzieningen tot stand worden gebracht door een private partij ten behoeve van gebruik door Defensie. Dit gebeurt op grond van een door Defensie opgesteld programma van eisen. Door 'natrekking' wordt Defensie ook eigenaar van de opstallen. De private partij ontwerpt, bouwt, financiert en onderhoudt de voorzieningen en verzorgt tevens de facilitaire ondersteuning gedurende de contractperiode van 25 jaar. Defensie betaalt hiervoor een periodieke beschikbaarheidvergoeding, waarvan de hoogte afhankelijk is van de geleverde prestaties.

97 Welke maatregelen heeft u genomen of overweegt u te nemen om de blijkbaar structurele budgetoverschrijdingen bij infrastructuurprojecten in de toekomst te voorkomen?

Budgetoverschrijdingen bij infrastructuurprojecten zijn bij Defensie niet structureel. Wel zijn dergelijke projecten onderhevig aan invloeden van buitenaf en van marktwerking. Defensie zal complexe projecten als Gilze-Rijen na voltooiing analyseren. Hierbij worden ook de factoren in beschouwing genomen die gevolgen kunnen hebben voor toekomstige projecten. Het is voor Defensie van belang inzicht te krijgen in de gevolgen van een aantrekkende


Defensie

economie (marktwerking en stijgende bouwkosten) en die gevolgen tijdig budgettair te verwerken.

98 Waar is in de begroting de inrichting van het Centrale Betalingsdienst (CBD) Kerkrade opgenomen?

De inrichting van het CBD Kerkrade is opgenomen in de begroting van de bedrijfsgroep Overige Diensten waarvan het CBD deel uitmaakt.

99 Kunt u een overzicht geven waarbij u ingaat op doel, planning, budget en stand van zaken van alle reorganisatieprojecten die in het kader van 'Naar een nieuw evenwicht' zijn opgestart?

In 2003 zijn Defensie op grond van de regeerakkoorden van de kabinetten Balkenende I en II een aantal taakstellingen opgelegd. De uitvoerige reorganisatie die daarvan het gevolg was, staat bekend als de operatie 'Nieuw Evenwicht' of de operatie Samson. Deze operatie behelsde een groot aantal projecten die samen moest leiden tot een evenwicht tussen taken en middelen. Op 23 september 2004 is de Kamer met Kamerstuk 29800X, nr. 6 gemeld dat Defensie niet door afzonderlijke projecten, maar met migratieplannen het nieuwe evenwicht wil bereiken. De migratieplannen van de defensieonderdelen zijn op 11 februari 2005 aan de Kamer aangeboden. Defensie heeft de Kamer regelmatig door middel van voortgangsrapportages geïnformeerd over de resultaten daarvan, laatstelijk op 18 september jl. De nieuwe defensieorganisatie komt grotendeels overeen met de plannen van vier jaar geleden, maar door de dynamische van Defensie blijven altijd aanpassingen nodig. De Kamer wordt daarover via de begroting, het jaarverslag en afzonderlijke beleidsbrieven geïnformeerd.

100 Kunt u aangeven waaraan de genoemde 68,4 miljoen zijn uitgegeven voor SPEER in 2007, en welke producten dat heeft opgeleverd? Betreft het hier 'weggegooid geld', of noodzakelijke uitgaven om uiteindelijk tot resultaat te komen?

102 Kunt u een overzicht geven van de hoogte van de bedragen die tijdens het project SPEER aan welke partijen zijn betaald en waarvoor?



Defensie

De genoemde € 68,4 miljoen betreffen noodzakelijke uitgaven om uiteindelijk tot resultaat te komen en zijn in de periode tot eind 2007 als volgt verdeeld:

- Beleid, planning en programmering (regiepartner): 22 procent,
- Het eerste deel van het procesontwerp, de gegevensstandaardisatie en de systeembouw (regiepartner en DTO): 57 procent,
- Startfase van de implementatieprojecten (migratiepartijen en SAP): 21 procent.

101 Is het waar dat in het project SPEER – naast documenten en plannen – tot nog toe nog geen enkel concreet product ('deliverable') voor de eindgebruikers is opgeleverd?

Begin 2008 zal Defensie volgens planning het financiële deel van het SAP-systeem in gebruik nemen. Het deelsysteem is al door de eindgebruikers gevalideerd en de gebruikersorganisatie bereidt zich voor op de invoering.

102 Kunt u een overzicht geven van de hoogte van de bedragen die tijdens het project SPEER aan welke partijen zijn betaald en waarvoor?

Zie het antwoord op vraag 100.

103 Is het waar dat de projectbezetting van SPEER – zowel aan de Defensiekant als aan de kant van de leveranciers – te kampen heeft met een relatief hoog verloop ten opzichte van vergelijkbare projecten?

Het programma SPEER vergt specifieke defensiedeskundigheid op het gebied van financiën en logistiek. Deze schaarse deskundigheid is in de eerste plaats bedoeld voor de reguliere bedrijfsvoering en het operationele optreden. Het verloop in de programmaorganisatie is niet hoger geweest dan gemiddeld bij Defensie. Het programma SPEER is wel uniek wat karakter en omvang betreft. Er zijn geen vergelijkbare projecten, zodat er geen ervaringsgegevens over het personeelsverloop aan leverancierskant zijn.

104 Is het waar dat SPEER aan de top geen duidelijke 'eigenaar' heeft (had?) en daardoor


Defensie

in feite stuurloos is (was)?

Nee. Tot eind 2006 was de Directeur-Generaal Financiën en Control verantwoordelijk. In 2006 werden de gevolgen voor de bedrijfsvoering van de invoering van ERP beter zichtbaar. Vanwege het belang en de omvang van het project is een hoge ambtelijke functionaris als supervisor SPEER aangesteld en hiervoor vrijgesteld. De supervisor SPEER ziet toe op de uitvoering en moet de integrale benadering waarborgen. Hij legt rechtstreeks verantwoording af aan de secretaris-generaal die samen met de Commandant der Strijdkrachten als opdrachtgever optreedt.

105 Is het waar dat er ‘op de werkvloer’ steeds minder betrokkenheid bij, of draagvlak voor SPEER te vinden is? Deelt u de mening van ERP-specialisten dat een ERP-implementatie zonder draagvlak gedoemd is te mislukken? Zo ja, wat gaat u er aan doen om voor draagvlak te zorgen?

Vanaf de start van SPEER is voorzien dat de invoering van ERP gevolgen heeft voor de bedrijfsvoering. Aanpassingen van de organisatie en werkwijzen zijn nodig. De betrokkenheid van de werkvloer is onlosmakelijk verbonden met de aanpak. De defensieonderdelen onderkennen en onderschrijven het belang van SPEER om een aantal belangrijke knelpunten, vooral binnen het materieelbeheer, op te lossen. Betrokkenheid van de werkvloer is essentieel omdat de (toekomstige) gebruikers direct de gevolgen van SPEER gaan ervaren.

106 Is het waar dat sommige Krijgsmachtdelen vanwege de vertragingen van SPEER overwegen om een eigen ERP-achtig systeem in te voeren of doorontwikkeling op legacy-systemen te laten plaatsvinden?

107 Is het waar dat de vertraging van SPEER leidt tot extra investeringen om de ‘legacy-systemen’, die door SPEER zouden worden vervangen, weer aan de eisen van de tijd te laten voldoen? Zo ja, is het waar dat dergelijke investeringen SPEER feitelijk overbodig, of minder noodzakelijk zullen maken? Zo ja, hoeveel extra budget moet er worden vrijgemaakt om deze ‘legacy-systemen’ langer in de lucht te houden? Zo ja, uit welk budget worden die extra kosten gedekt?


Defensie

Defensie hanteert op IV-gebied de uitgangspunten 'defensiebreed', 'gezamenlijk' en 'SAP, tenzij...'. Van de invoering van krijgsmachtdeeleigen ERP-achtige systemen of doorontwikkeling van *legacy* systemen is dan ook geen sprake. De uitgestelde invoering van SPEER gaat gepaard met minimaal onderhoud aan bestaande systemen om de continuïteit van de bedrijfsvoering te waarborgen. De kosten hiervan komen ten laste van de reguliere exploitatiekosten van de bestaande systemen.

- 107 Is het waar dat de vertraging van SPEER leidt tot extra investeringen om de 'legacy-systemen', die door SPEER zouden worden vervangen, weer aan de eisen van de tijd te laten voldoen? Zo ja, is het waar dat dergelijke investeringen SPEER feitelijk overbodig, of minder noodzakelijk zullen maken? Zo ja, hoeveel extra budget moet er worden vrijgemaakt om deze 'legacy-systemen' langer in de lucht te houden? Zo ja, uit welk budget worden die extra kosten gedekt?**

Zie het antwoord op vraag 106.

- 108 Is het waar dat het huidige DTO ook na een geslaagde implementatie van SPEER niet toereikend is geëquipeerd om SPEER in beheer te nemen? Zo ja, welke maatregelen gaat het ministerie van Defensie nemen om het beheer van SPEER veilig te stellen? Betekenen die maatregelen dat er geïnvesteerd moet worden in mensen en materieel bij DTO? Zo neen, waarom niet? Zo ja, kunt u dit specificeren? Hoort outsourcing ook tot één van de oplossingsrichtingen? Zo neen, waarom niet? Zo ja, is het ministerie van Defensie zich al op deze mogelijkheid aan het oriënteren of voorbereiden?**

DTO is door SAP op het hoogste niveau gecertificeerd als SAP *competence center*. Vooral het technisch beheer (het laten werken van het systeem) is hiermee afgedekt. DTO zal de applicatie ook onderhouden. Deze taak voert DTO gedeeltelijk zelf uit, maar bij onderdelen worden ook - eveneens gecertificeerde - externe bedrijven betrokken.

- 109 Is het waar dat niet alleen SPEER is vertraagd door een gebrekkige aansturing, maar dat ook de vertragingen van andere Defensiebrede IV-projecten, nu en in het recente verleden, zijn stilgelegd of vaak van koers zijn veranderd, gepaard gaand met extra**


Defensie

budgetbehoefte, vanwege de gebrekkige capaciteiten van het ministerie van Defensie om dergelijke projecten tot concrete resultaten te laten leiden?

Voor de beantwoording van deze vraag verwijzen wij naar de bijlage bij de brief van de minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties (26643 nr. 99), waarin zij namens de regering reageert op de motie-Hessels c.s. (26643 nr. 93).

110 Zijn in de projectkosten SPEER ook de niet gerealiseerde, maar wel ingeboekte, doelmatigheidsopbrengsten verwerkt?

Nee. De doelmatigheidsopbrengsten maken geen deel uit van de projectkosten.

111 Moet SPEER (ook) gezien worden als het gewenste, integrale “paarse” inlichtingen concept, dat de (oude) afzonderlijke informatiesystemen van de verschillende krijgsmachtdelen moet vervangen?

In hoeverre speelt bij de tegenslagen en vertragingen bij de realisatie van het nieuwe SPEER-systeem een rol dat de (oude) afzonderlijke informatiesystemen van de verschillende krijgsmachtdelen niet compatibel waren/zijn en dat het nieuwe SPEER-systeem niet bottom-up is opgezet in goed overleg met de betrokken medewerkers “op de vloer” en diensten die uitvoering gaven aan die (oude) afzonderlijke informatiesystemen van de verschillende krijgsmachtdelen? Is het waar dat de “verpaarsingsoperatie” bij de (geautomatiseerde) informatiesystemen van het ministerie van Defensie nog nauwelijks tot concrete, operationele resultaten heeft geleid? Zo neen, welke (operationele) resultaten zijn dan wel te melden? Wat is de stand van zaken in de samenwerking met de ARK bij het opzetten en uitvoeren van het bezwarenonderzoek ter zake?

ERP is geen inlichtingenconcept. SPEER vervangt (oude) afzonderlijke informatiesystemen van de verschillende krijgsmachtdelen in het materieellogistieke en financiële functiegebied door één “paars” ERP-systeem. Zie voor de beantwoording van de tweede deelvraag het antwoord op vraag 105 en voor de beantwoording van de derde deelvraag het antwoord op vraag 101. SPEER is geen onderwerp van het ARK bezwarenonderzoek (zie ook het antwoord op de motie nr. 13 (31031-X) ingediend door de leden Eijssink en Knops).


Defensie

112 Vanuit welke overweging is SPEER niet aangemeld als DMP-project? Worden, gezien de toenemende kwalitatieve en kwantitatieve rol van ICT in de krijgsmacht, dit soort projecten in de toekomst wel onderworpen aan DMP-procedures?

Voor de (voor)studie en verwervingsfase van de selectie van het ERP-pakket (SAP) is de procedure van het DMP gevolgd. Hierover bent u met de kamerbrief 29200 X nr. 2. geïnformeerd. Het programma SPEER behelst de invoering van een bedrijfsvoeringssysteem met daaraan gekoppeld de aanpassing van de werkwijzen en de organisatie. Volgens de herziene afspraken naar aanleiding van de evaluatie van het DMP volgen zowel strategische als niet-strategische investeringsprojecten, waaronder ICT- en vastgoedprojecten, de DMP-procedure, maar wordt de Kamer over de status en de voortgang van ICT- en vastgoedprojecten met de begroting en het jaarverslag geïnformeerd.

113 Kunt u, eventueel in algemene termen, informatie verstrekken over de achterliggende reden bij de structurele verlaging van de kostenpost geheime uitgaven?

De ramingen zijn als 'stelpost' in de begroting opgenomen. Indien de realisatie van de post afwijkt, wordt deze aangepast. De inhoudelijke achtergrond van een dergelijke aanpassing is geheim en wordt jaarlijks door de president van de Algemene Rekenkamer gecontroleerd.

114 Kunt u specificeren welke kostenposten vallen onder de uitgaven voor de Militaire Inlichtingen en Veiligheidsdienst (MIVD)? Zijn de oplopende kosten een gevolg van de personele versterkingen of betreft dit ook materieel? Zo ja, kunt u de verhouding tussen beide aangeven? Waarop is de sterk oplopende begroting voor de MIVD tot 2011 gebaseerd?

Onder de kostenposten van de MIVD vallen de gebruikelijke uitgaven voor personeel en materieel. De oplopende uitgaven tot en met 2011 betreffen vooral de uitbreiding van de inlichtingenketen naar aanleiding van het rapport van de commissie-Dessens, de versterking van de operationele inlichtingencapaciteit en *Network Enabled Capabilities* in het kader van ICMS, beide laatste uit de gelden voor Pijler I. De verhouding tussen de personele en de materiële uitgaven is als volgt:


 Defensie

<u>Omschrijving/Jaren</u>	<u>2007</u>	<u>2008</u>	<u>2009</u>	<u>2010</u>	<u>2011</u>	<u>2012</u>
Personeel in %	76	72	69	70	73	77
Materieel in %	24	28	31	30	27	23
Totaal in %	100	100	100	100	100	100

- 115 Om welke reden is de ‘doelmatigheidsbesparing ondersteuning in het buitenland geplaatst personeel’ niet gerealiseerd? Wordt deze doelmatigheidsbesparing in de toekomst wel gerealiseerd? Zo neen, waarom niet? Zo ja, wanneer en hoeveel?**

Het project is vertraagd vanwege de complexiteit van het proces van ondersteuning van in het buitenland geplaatst personeel en de betrokkenheid van alle defensieonderdelen. De besparing wordt met ingang van 2009 volledig behaald.

- 116 Waren de ontoereikende faciliteiten voor F-16 opleidingen op Volkel, na sluiting Twente voorzien? Zo neen, hoe komt dat? Zo ja, waarom zijn de financiële consequenties daarvan niet eerder begroot?**

Tijdens de besluitvorming over de sluiting van de Vliegbasis Twenthe was al sprake van het verplaatsen van het op Volkel gestationeerde 306-opleidingssquadron naar het buitenland. Intussen zijn de F-16's van dit squadron en een deel van het bijbehorende personeel verplaatst naar Springfield (Ohio, Verenigde Staten). Ook de Nederlandse F-16's die voor opleidingsdoelen gestationeerd waren op Tucson (Arizona, Verenigde Staten) zijn onlangs naar Springfield overgebracht. Door deze concentratie ontstond doelmatigheidswinst, zodat de verplaatsing van het 306-squadron van Volkel naar Springfield per saldo budgetneutraal kon worden uitgevoerd.

- 117 Wat is de stand van zaken van het project CBD Kerkrade? Leidt de voorgenomen verhuizing tot een toename van verloop onder ervaren personeel? Welke activiteiten zijn ondernomen of onderneemt u om ervaren personeel te behouden? Horen 'bindingspremies' tot die instrumenten? Zo ja, hoeveel (aantal en geaggregeerde omvang) bindingpremies heeft u uitgekeerd?**



Het CBD treft voorbereidingen om de verhuizing naar Kerkrade vanaf 1 januari 2008 in fasen uit te voeren. De verplaatsing naar Kerkrade heeft in beperkte mate tot extra verloop onder ervaren personeel geleid, maar de verwachting is dat dit door de aanscherping van de werkprocessen en automatisering geen effect zal hebben op de dienstverlening. De verplaatsing van het CBD beoogt tevens werkgelegenheid in Limburg te scheppen en dus zal zo nodig lokaal personeel worden geworven. Het is niet nodig geweest bindingspremies in te zetten.

118 Welke risico's vloeien voort uit de voortdurende tekortkomingen bij het wapen- en munitiebeheer? Welke korte termijn maatregelen zijn genomen om deze risico's te beperken? Is het momenteel uitgesloten te achten dat wapens en munitie ongemerkt worden vervreemd?

Door tekortkomingen bij het wapen- en munitiebeheer worden vermissingen mogelijk niet of niet tijdig opgemerkt. De kortetermijnmaatregelen betreffen intensieve controles op de aanwezigheid van wapens en munitie en op de naleving van de voorschriften. De interne controle richt zich op de werking van de beheersmaatregelen en behelst tevens de jaarlijkse controle van wapens en munitie. In Afghanistan wordt de aanwezigheidscontrole van de Nederlandse wapens en munitie elke vier maanden uitgevoerd. Ondanks alle maatregelen is het nooit volledig uit te sluiten dat wapens en munitie – gemerkt of ongemerkt – worden ontvreemd.

119 Welke maatregelen worden genomen om begrip en enthousiasme voor het FPS onder het personeel te bewerkstelligen?

Vanaf 1 januari 2008 begint de gefaseerde invoering van FPS. Goede communicatie is onontbeerlijk voor het draagvlak bij het personeel en daarmee voor het welslagen van de invoering van het nieuwe systeem. Vanaf 9 oktober 2007 loopt een voorlichtingscampagne waarin het topmanagement van Defensie, de personeelsdienst en de leidinggevenden van de zeven defensieonderdelen worden geïnformeerd. Aansluitend zullen de commandanten van de defensieonderdelen voor hun organisatie de communicatie over FPS overnemen. Per defensieonderdeel is een voorlichtingsplan met bijbehorende voorlichtingsfilm ontwikkeld. Vergelijkbare sessies zullen ook worden verzorgd bij SHAPE, voor de *Senior National*


Defensie

Representatives (bij de Navo) en in het Caribisch gebied.

De betrokkenheid bij FPS van het huidige personeel is van cruciaal belang. Daarom krijgt elke militair ook op het huisadres een informatiebrief over FPS. Hierin komen onder meer de gewijzigde aanstelling en het overgangsbeleid voor het huidige personeel aan de orde. Van belang is dat het huidige personeel dat op de ingangsdatum van FPS in dienst is, gebruik kan maken van de voordelen van de ontwikkelingen van het FPS, zoals een meer open systeem met meer keuzemogelijkheden om de loopbaan te ontwikkelen, loopbaanbegeleiding, civiele certificering van defensieopleidingen, e-portfolio, terwijl het eventueel als negatief ervaren effect, het selectiemoment, niet op hen van toepassing is. Vanaf maart dit jaar zijn regelmatig artikelen over FPS in de defensiebladen geplaatst. Ook heeft FPS een vaste plaats gekregen op de Startpagina Personeel van het defensie-intranet.

Tot slot worden specifieke voorlichtingsbrochures opgesteld dan wel aangepast voor deelaspecten van het personeellogistieke proces. Zo is vanaf midden 2007 de wervingscommunicatie aangepast, zodat personeel dat vanaf 1 januari 2008 bij Defensie in dienst treedt het juiste beeld krijgt van de loopbaanmogelijkheden in FPS.

- 120** **Waarom is bij de bezuinigingen in het kader van de ‘operatie vernieuwing rijksdienst’, die deels ten koste van operaties zijn gegaan, niet de voortdurende ‘bestuurlijke drukte’ binnen de bestuursstaf harder aangepakt?**

Zie het antwoord op vraag 2.

- 121** **Kunt u verduidelijken hoe de 120 miljoen euro voor het oprichten van een NBC-eenheid zal worden besteed? Wat zijn de exacte werkzaamheden van de NBC-eenheid? Zal de eenheid ook buiten Nederland optreden? Hoe verhoudt het bedrag dat wordt besteed aan deze eenheid zich met de toekomstige werkzaamheden?**

Voor de oprichting van een tweede NBC-eenheid is voor de periode 2007 tot 2013 in totaal € 123 miljoen (exclusief exploitatie van materieel) beschikbaar gesteld. Hiervan is € 54 miljoen gereserveerd voor investeringen in materieel, € 12 miljoen voor investeringen in infrastructuur en € 57 miljoen voor personeelskosten. De tweede eenheid is nodig om samen


Defensie

met de bestaande eenheid alle NBC-taken te kunnen uitvoeren. De bestaande NBC-eenheid is destijds opgericht om NBC-taken in het kader van de eerste en tweede hoofdtaak van Defensie uit te voeren. De nog op te richten NBC-eenheid zal zich vooral richten op de derde hoofdtaak, in het kader van ICMS. Nadere studie zal uitwijzen of het doelmatig is beide eenheden uiteindelijk op gelijke wijze in te richten. Zoals afgesproken met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zal de nieuwe NBC-eenheid vanaf 1 januari 2012 onder meer voorzien in een NBC *response team* met een reactietijd van maximaal 2 uur en een NBC-ontsmettingscapaciteit met een reactietijd van maximaal 24 uur.